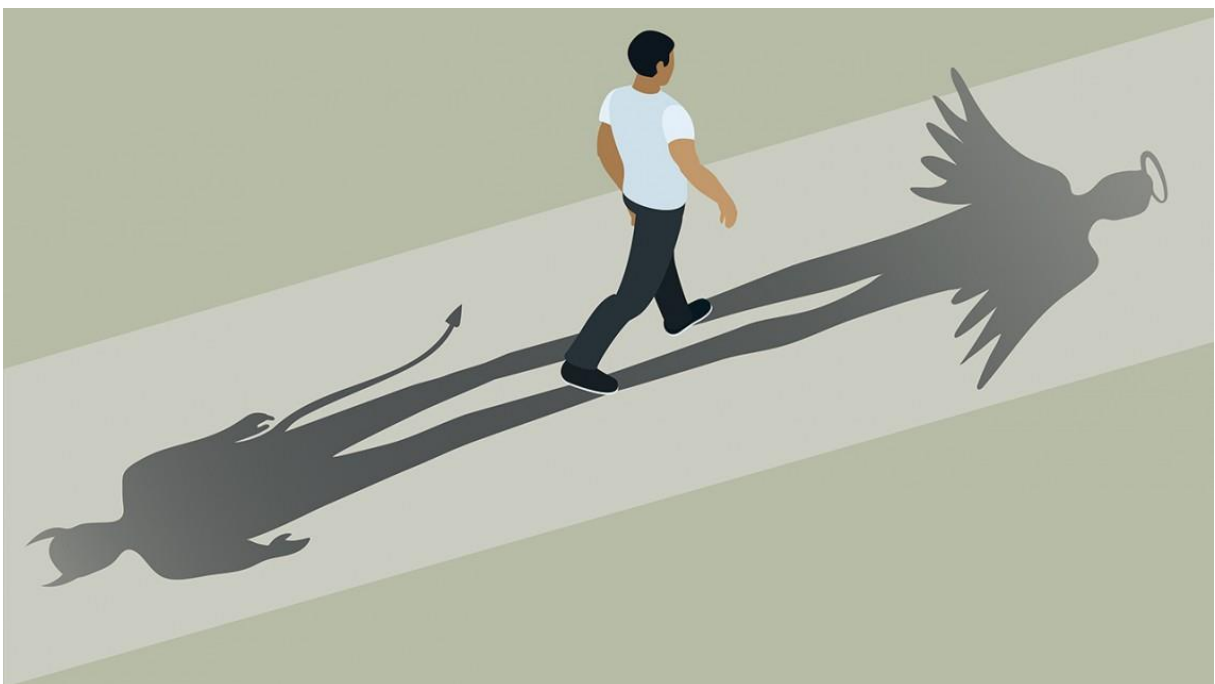


Een onderzoek naar de morele rijpheid van Nederlandse  
jongvolwassenen die zich inlaten in illegaal downloaden

# Het moreel besef achter Illegaal downloaden



# Het moreel besef achter illegaal downloaden:

Een onderzoek naar de morele rijpheid van Nederlandse jongvolwassenen die zich inlaten in  
illegaal downloaden

Auteur: Daan Brouwer

Studentnummer: 1469033

Datum van voltooiing en verschijning: 28 juni 2020

Opleiding: Media & Entertainment Management

Plaats: NHLStenden Hogeschool, Leeuwarden

Begeleider: Matthijs Veenstra

Beoordelaars voorstel: Matthijs Veenstra, Sonja de Haan

Datum van voorstel: 14 mei 2020

Aantal woorden: 13.512 (H1 t/m H5: 9.221)

## Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie: “Het moreel besef achter illegaal downloaden: Een onderzoek naar de morele rijpheid van Nederlandse jongvolwassene die zich inlaten in illegaal downloaden”. In het kader van mijn afstuderen aan de opleiding Media Entertainment Management heb ik de afgelopen drie maanden aan deze scriptie gewerkt.

In deze drie maanden ben ik veel wijzer geworden over het onderwerp ‘moraliteit’. Echter, de omvangrijkheid en complexiteit van het onderwerp heb ik erg onderschat, waardoor ik bij tijd en wijl mijzelf verloor in de filosofische discussie over moraliteit die al meer dan een eeuw heerst. De morele redeneringen van mijn respondenten waren erg interessant en hieruit bleek weer dat de scheidslijn tussen goed en kwaad op sommige momenten, op zijn zachts gezegd, arbitrair is.

De scriptie voor u heeft als doel Inzicht te krijgen in de morele rijpheid van illegale downloaders, om zo advies te geven aan auteursbelanghebbende die tegen illegale downloads strijden, zodat zij op een effectievere wijze illegale downloads kunnen voorkomen. De scriptie is interessant leesvoer voor een ieder die zich met illegaal downloaden bezighoudt, ware dit in het bestrijden van illegaal downloaden of het ‘doen’ van illegaal downloaden. Daarnaast hoop ik dat met de aanbevelingen in dit rapport illegaal downloaden kan worden teruggedrongen.

Met dank aan Matthijs Veenstra voor zijn waardevolle feedback.

## Samenvatting

Illegaal downloaden is in 2019 licht gedaald ten op zicht van 2018. Volgens onderzoek van Telecompaper (2020) downloadde 23% van de Nederlanders in 2019 op illegale wijze muziek, video's of games. Alhoewel illegaal downloaden sinds 2014 niet meer gedoogd wordt door het Openbaar Ministerie, blijven straffen en boetes tot op heden nog uit. Dit tot teleurstelling van auteursbelanghebbende, zoals filmdistributeur Dutch Filmworks. Pogingen van Dutch Filmworks om illegale downloaders zelf op te sporen en te beboeten bleken tevergeefs, mede omdat zij tegen werden gewerkt door internetproviders zoals Ziggo (Hofmans, 2019).

Omdat het opsporen van illegale downloaders lastig is, is het van belang om illegale downloads te voorkomen. Een van de manieren om illegale downloads te voorkomen, is om het profiel van de illegale downloader te achterhalen en daar specifiek op te richten (Chang & Woo, 2010). De meeste onderzoeken die dit hebben gepoogd, benaderden de oorzaak van het probleem vooral vanuit een economisch perspectief. Dit onderzoek benadert het probleem op moreel niveau. Wang en McClung (2011) hebben dit reeds gedaan in de Verenigde Staten en moraliteit bleek een negatieve relatie te hebben met illegaal downloaden. Echter, het onderzoek van Wang en McClung bleek cultuurafhankelijk en daarom focust dit onderzoek zich op Nederland.

Moraliteit wordt omschreven als: "Principes betreffende het verschil tussen goed en kwaad" (Dikke van Dale, 2020). Er zijn verschillende manieren om moraliteit te meten. Een van de eerste onderzoekers naar moraliteit was Kohlberg (1969). Kohlberg ontwikkelde het Moral Judgement Interview (MJJ). Dit interview mat met succes de moraliteit van de proefpersonen. Echter, het MJJ bleek tijdrovend te zijn voor zowel de proefpersonen als voor de beoordelaars. Hornsveld (2012) bedacht hierop de *sociomoral reflection measure – aangepaste versie* (SRM-AV). De SRM-AV bestaat uit een vragenlijst met twintig vragen. Eerst wordt een stelling gegeven die de respondenten moeten beoordelen op een vijfpuntenschaal. Daarna wordt de respondent gevraagd hun beoordeling te beargumenteren. De argumentatie wordt door de beoordelaar gescoord met een zevenpuntenschaal, ontwikkelt door Hornsveld (2012). Uiteindelijk worden de punten bij elkaar opgeteld en zo ontstaat de morelerijheidsscore.

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in de morele rijpheid van illegale downloaders, om zo advies te geven aan auteursbelanghebbende die tegen illegale downloads strijden, zodat zij op een effectievere wijze illegale downloads kunnen voorkomen. De vraag die centraal staat in dit onderzoek, luidt: "*Wat is de kans dat een Nederlandse adolescent illegaal download naarmate zijn morelerijheidsscore omhooggaat?*"

Het onderzoek bestaat uit kwantitatief onderzoek. Met een enquête, de SRM-AV, is de morelerijheidsscore van de 141 respondenten achterhaald. Gemiddeld hebben de respondenten een moraliteitsscore gehaald van 67,13 [95% CI: 63,32 – 70,94]. 33 respondenten gaven aan dat zij in de afgelopen 6 maanden illegaal gedownload hebben; 108 respondenten gaven aan dit niet te hebben gedaan. De illegale downloaders behaalden gemiddeld een moraliteitsscore van 49,33 [95% CI: 41,64 – 55,03]. De groep die niet illegaal downloadt heeft een gemiddelde moraliteitsscore van 72,87 [95% CI: 68,88 – 76,86]. De interne consistentie is berekend met behulp van Cronbachs alfa. De argumentaties bleken homogeen te zijn op basis van deze berekening (Cronbachs  $\alpha = 0.967$ ). Om de resultaten meer kracht bij te geven, is er gebruik gemaakt van een

tweede beoordelaar. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de enquête is gemeten met behulp van de Pearson r- correlatiecoëfficiënt. De somscore van de eerste en tweede beoordelaar zijn tegen elkaar afgezet en bleken een bovengemiddelde samenhang te hebben ( $r = 0,67$ ,  $p < ,01$ ). Daarnaast is er een logistische regressie uitgevoerd om de relatie tussen moraliteit en illegaal downloaden te bepalen. Er blijkt een negatieve relatie te bestaan tussen moraliteit en illegaal downloaden ( $B = -0,0049$ ; Wald-test = 23,73;  $p < ,0001$ ). De oddsratio is berekend om de grootte van deze negatieve relatie te bepalen. De oddsratio is 0,95 [95% CI: 0,93 – 0,97]. Dit betekent dat wanneer de moraliteitsscore van een persoon met één punt stijgt, de kans dat hij illegaal downloadt 0,95 keer hoger is, oftewel 5% lager is.

De dataset bleek te veel gestudentiseerde residuen met een te hoge waarde te bevatten. De achterliggende reden kon niet worden gevonden. De assumpties van een logistische regressie zijn ook getest en zijn allen in orde bevonden (lineariteit, multicollineariteit, onafhankelijkheid van fouten).

Om illegaal downloaden te voorkomen, is het advies om een campagne op te richten waarbij de nadelen van illegaal downloaden en de voordelen van legaal downloaden worden belicht. Omdat is gebleken dat illegale downloaders een lage moraliteitsscore hebben, moet de campagne vooral focussen op de voor- en nadelen voor de illegale downloader zelf. Dit betekent dat de nadelen voor bijvoorbeeld auteursbelanghebbende niet moeten worden belicht, want bij illegale downloaders overheerst het 'ik-denken'. Daarnaast is het advies om boetes daadwerkelijk op te leggen, want alleen de dreiging van een boete is niet genoeg. Uit dit onderzoek is gebleken dat Illegale downloaders pragmatisch zijn, dus alleen wanneer de nadelen van illegaal downloaden groter worden dan de voordelen van illegaal downloaden, zullen illegale downloaders stoppen met illegaal downloaden.

Doordat de data teveel 'outliers' bevat, is de betrouwbaarheid van het onderzoek niet gewaarborgd. Dit betekent dat alle statistische gevolgtrekkingen in dit onderzoek niet met zekerheid kunnen worden vastgesteld. Het is daarom van belang om dit onderzoek te zien als een leidraad voor eventuele vervolgonderzoeken. Vervolgonderzoeken zijn noodzakelijk zodat de resultaten in dit onderzoek kunnen worden bevestigd.

## Inhoudsopgave

<b>Samenvatting .....</b>	<b>3</b>
<b>Lijst van Figuren- en Tabellen .....</b>	<b>7</b>
<b>1. Inleiding .....</b>	<b>8</b>
1.1    Aanleiding .....	8
1.2    Onderzoeksopzet .....	10
1.3    Definities .....	10
1.3.1    Moraliteit .....	10
1.4    Leeswijzer .....	11
<b>2. Theoretisch kader .....</b>	<b>12</b>
2.1    Meetinstrumenten voor moraliteit .....	12
2.1.1    SRM-AV .....	12
2.2    Morele rijpheid en criminaliteit .....	13
2.3    Moraliteit in kleinere vergrijpen .....	13
2.4    Moraliteit en illegaal downloaden .....	15
2.5    Conclusie .....	16
<b>3. Onderzoeksmethode .....</b>	<b>17</b>
3.1    Onderzoeksbenadering .....	17
3.2    Onderzoeksmethode .....	17
3.2.1    Enquête .....	17
3.2.2    Dataverzameling .....	19
3.2.3    Operationalisatie van de variabelen .....	19
3.2.4    Verspreiding van de enquête en dataverwerking .....	19
3.2.5    Assumpties en rechtvaardiging logistische regressie .....	20
3.2.6    Logistische regressie en goodness-of-fit .....	21
3.2.7    Betrouwbaarheid .....	22
3.2.8    Validiteit .....	22
3.2.9    Morele rijpheidsniveau .....	23
<b>4. Resultaten .....</b>	<b>24</b>
4.1    Descriptieve resultaten .....	24
4.2    Betrouwbaarheid .....	24
4.2.1    Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid .....	24
4.2.2    Interne consistentie .....	24
4.3    Validiteit .....	24
4.4    Goodness-of-fit van het model .....	25
4.4.1    Likelihoodratio en classificatietabel .....	25
4.4.2    Hosmer en Lemeshow-test .....	26
4.4.3    Nagelkerkes $R^2$ .....	26
4.4.4    ROC-Curve .....	26
4.4.5    Conclusie goodness-of-fit .....	26
4.5    Eindmodel Logistische Regressie .....	27

4.6	Morele rijpheidsniveau .....	27
<b>5.</b>	<b>Conclusie, aanbevelingen en discussie .....</b>	<b>28</b>
5.1	Conclusie.....	28
5.2	Aanbevelingen .....	29
5.3	Discussie en aanbevelingen vervolgonderzoeken .....	30
	<b>Referenties.....</b>	<b>32</b>
	<b>Bijlagen .....</b>	<b>36</b>
Bijlage 1:	De vijf cultuurdimensies van Hofstede .....	37
Bijlage 2:	SRM-AV-vragenlijst .....	41
Bijlage 3:	Assumpties logistische regressie.....	44

## Lijst van Figuren- en Tabellen

Figuur 1: Scatterplot van de onafhankelijke variabele 'moraliteitsscore' en de logodds van de afhankelijke variabele 'downloadgeschiedenis' .....	20
Figuur 2: ROC-Curve van de moraliteitsscore .....	26
Tabel 1: Hornsvelds stadia van moreel redeneren .....	18
Tabel 2: Operationalisatie van de variabelen voor hypothese 1 : .....	19
Tabel 3: Gemiddelde moraliteitsscore en leeftijd opgedeeld in twee groepen .....	24
Tabel 4: Classificatie tabel van het model zonder variabele .....	25
Tabel 5: Classificatie tabel van het model wanneer de voorspeller is toegevoegd .....	25



## 1. Inleiding

### 1.1 Aanleiding

Met de opkomst van digitale technologie kan iedere internetgebruiker digitale inhoud legaal of illegaal gebruiken, kopiëren en verspreiden zonder extra kosten of tijd te besteden (Peitz & Waelbroeck, 2006). Uit recent onderzoek van Telecompaper (2020) blijkt dat 23% van de Nederlanders in 2019 wel eens illegaal video's, muziek of games heeft gedownload. Volgens hetzelfde rapport blijkt dat dit een lichte daling is ten opzichte van het jaar daarvoor: in 2018 downloadde 24% van de Nederlanders op illegale wijze muziek, video's of games.

Tot 2014 werd illegaal downloaden in Nederland gedoogd. Echter, het Europees Hof van Justitie was het hier niet mee eens en waarschuwde Nederland om het gedoogbeleid te schrappen (Schellevis, 2017). Downloaden uit illegale bron werd illegaal, maar straffen bleven alsnog uit. Volgens het Openbaar Ministerie moesten auteursrechthebbenden die aanpak zelf regelen (Schellevis, 2017). Filmdistributeur Dutch Filmworks heeft in het najaar van 2017 actief gezocht naar mensen die illegaal downloadden. Het proces werd echter bemoeilijkt door de manier waarop illegaal werd gedownload: volgens Hofmans (2019) maken veel van de mensen die uit illegale bron downloaden gebruik van een VPN. Hierdoor zijn zij moeilijk te traceren. Illegale downloaders die geen gebruikmaken van een VPN werden daarnaast beschermd door internetproviders zoals Ziggo (Hofmans, 2019). Ziggo en andere providers gaven de gegevens van de illegale downloaders namelijk niet vrij, waardoor Dutch Filmworks en andere belanghebbenden geen actie konden nemen tegen de illegale downloaders. Dutch Filmworks startte een proces tegen Ziggo om hen te dwingen de gegevens te delen. Het proces ligt momenteel, na afgewezen te zijn bij de lagere rechters, bij de Hoge Raad (Tweakers, 2020).

Het wordt auteursrechthebbenden, zoals Dutch Filmworks, dus bijna onmogelijk gemaakt om illegale downloads aan te pakken, nadat het strafbare feit gepleegd is. Het is daarom van belang om illegale downloads te voorkomen. Een van de manieren om illegale downloads te voorkomen, is om het profiel van de illegale downloader te achterhalen en daar specifiek op te richten (Chang & Woo, 2010). Veel onderzoeken zijn gedaan naar illegaal downloaden en illegale downloaders (Cenite, Wang, Peiwen, & Chan, 2009; Chang & Woo, 2010; Cronan & Al-Rafee, 2008). Deze onderzoeken benaderden de oorzaak van het probleem vooral vanuit een economisch perspectief. Weinigen onderzochten echter de morele componenten van illegaal downloaden (Wang & McClung, 2011). Wang en McClung (2011) hebben het probleem op moreel niveau benaderd en hebben het verband tussen illegaal downloaden en gepland gedrag onderzocht. Bij de theorie van gepland gedrag bepalen twee kernfactoren de attitude ten opzichte van het gedrag: de wenselijkheid van het gedrag en de wenselijkheid van het verwachte gevolg van dat gedrag (Wang & McClung, 2011). Wang en McClung (2011) concluderen dat een significant verband bestaat tussen moraliteit en de intentie om illegaal te downloaden. Zij benadrukken dat dit verband sterk afhankelijk is van de culturele waarden en normen van de respondenten. Volgens Wang en McClung (2011) hangt de cultuur waarin de respondent is opgegroeid namelijk nauw samen met hoe de respondent naar illegaal downloaden kijkt.

Hofstede, Minkov en Hofstede (2016) definiëren cultuur als “de collectieve mentale programmering, die de leden van één groep of categorie mensen onderscheidt van die van een andere” (p. 31). Hofstede et al. (2016) hebben een model ontwikkeld dat vijf cultuurdimensies onderscheidt:

- kleine machtsafstand versus grote machtsafstand;
- individualistisch versus collectivistisch;
- masculien versus feminien;
- lage onzekerheidsvermijding versus hoge onzekerheidsvermijding;
- kortetermijngerichtheid versus langetermijngerichtheid.

Wanneer de vijf cultuurdimensies worden ingevuld voor Nederland en de Verenigde Staten, is het duidelijk dat in de Verenigde Staten een andere cultuur heerst dan in Nederland. Een volledig overzicht van de verschillen staat in Bijlage 1. De belangrijkste zijn hieronder samengevat:

Volgens Hofstede-Insights (2017a), een commercieel bedrijf gespecialiseerd in het combineren van academisch research en business application, heerst er zowel in Nederland als in de Verenigde Staten een kleine machtsafstand. Dit betekent dat in beide landen decentralisatie populair is, privileges en statussymbolen niet standaard zijn en dat er pragmatische verhoudingen zijn tussen superieuren en ondergeschikten (Schop, 2019). Beide landen zijn daarnaast zeer individualistisch ingesteld. In een individualistische samenleving hebben individuen de voorkeur om alleen voor hunzelf en hun naaste familie te zorgen (Schop, 2019). Daarnaast wordt Nederland gekenmerkt als een feminiene maatschappij, waarbij de balans tussen werk en privé belangrijk is. De Verenigde Staten heeft echter een masculiene maatschappij. Dit wordt gekenmerkt doordat uitdaging, salaris, erkenning en promotie erg belangrijk zijn, meer mannen dan vrouwen in werkende beroepen, men leeft om te werken en mannen ambitieus, assertief en hard zijn (Schop, 2019). Beide landen hebben een lichte voorkeur om onzekerheid te vermeiden: Nederland scoort op deze dimensie 53 punten en de Verenigde Staten 46 punten. Op de vijfde dimensie, termijngerichtheid, scoort Nederland volgens Hofstede-Insight (2017a) 67 punten en de Verenigde Staten 26 punten. Dit betekent dat Nederlanders over het algemeen pragmatischer ingesteld zijn dan Amerikanen (Hofstede-Insight, 2017b).

Alhoewel Nederland en de Verenigde Staten in enkele dimensies niet veel van elkaar verschillen, verschillen zij in totaliteit wel van elkaar (Hofstede-Insight, 2017b). Hierdoor kan worden opgemaakt dat in Nederland een andere cultuur heerst dan in de Verenigde Staten. Daarom kan het werk van Wang en McClung (2011) niet worden gegeneraliseerd naar Nederland. Dit onderzoek onderzoekt dan ook het verband tussen moraliteit en illegaal downloaden in Nederland.

## 1.2 Onderzoeksopzet

Het doel van dit onderzoek luidt:

*Inzicht te krijgen in de morele rijpheid van illegale downloaders, om zo advies te geven aan auteursbelanghebbende die tegen illegale downloads strijden, zodat zij op een effectievere wijze illegale downloads kunnen voorkomen.*

Om dit doel te behalen, staat de volgende vraag centraal in dit onderzoek:

*Wat is de kans dat een Nederlandse adolescent illegaal download naarmate zijn morelerijpheidsscore omhooggaat?*

Het onderzoek bestaat uit kwantitatief onderzoek. Met een enquête is de morelerijpheidsscore van de 141 respondenten achterhaald. De rechtvaardiging van het meetinstrument, de enquête, is onderzocht in het theoretisch kader van dit onderzoek. De enquête is verder aangevuld met vragen over de illegale downloadgeschiedenis van de respondenten, zodat er vastgesteld kon worden hoe de morelerijpheidsscore verhoudt tot de downloadgeschiedenis van de respondent. Om deze relatie te bepalen, is er een logistische regressie uitgevoerd. De assumpties van een logistische regressie zijn getest. Hiervoor is gekozen zodat het eindmodel van de logistische regressie juist geïnterpreteerd kon worden. De betrouwbaarheid van de analyse is daarnaast getest door de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid vast te stellen. De ingevulde enquêtes zijn onderzocht met behulp van het statistische programma IBM SPSS Statistics 22.

## 1.3 Definities

### 1.3.1 Moraliteit

Centraal in dit onderzoek staat het begrip ‘moraliteit’. Onder onderzoekers bestaan verschillende definities van moraliteit. De Dikke van Dale (2020) definieert moraliteit als: “Principes betreffende het verschil tussen goed en kwaad”. Met ‘moreel besef’ wordt de rechtvaardiging bedoeld waarom iets goed of kwaad is. De termen ‘goed’ en het ‘juiste’ zijn sterk onderling verbonden, maar zijn niet onderling uitwisselbaar. Gibbs (2003) veronderstelt dat met goed niet alleen het juiste wordt bedoeld op het gebied van rechtvaardigheid, maar ook het goede op het gebied van weldadig- en welwillendheid: het juiste veronderstelt het goede en zonder het juiste kan niet worden verwezen naar het goede (Vermeulen, 2007). De twee termen zijn twee verschillende concepten en complementeren elkaar. Om onduidelijkheid te voorkomen, wordt in dit onderzoek met het goede bedoeld dat de proefpersoon zowel rechtvaardig als weldadig is.

Moraliteit behoorde tot voor 1960 toe aan de filosofie. Onderzoek naar moraliteit werd dan ook als controversieel beschouwd, omdat filosofen van mening waren dat geen onderzoek kan worden gedaan naar wat ‘zou moeten zijn’ (Vermeulen, 2007). Kohlberg (1969) verbrak deze traditie en benaderde moraliteit op hetzelfde niveau als andere cognities. De psycholoog Piaget beschreef eerder al deze ‘cognitieve ontwikkelingsbenadering’ (Gibbs, Basinger, & Fuller, 1992; Vermeulen, 2007). Daarnaast betoogde Kohlberg (1969) dat moraliteit ook kon worden gemeten als moraliteit werd benaderd zoals andere cognities. Moraliteit wordt sinds het werk van Kohlberg beschouwd als een proces dat wordt doorlopen. In de stadiumtheorie

beschrijft Kohlberg (1969) een evolutie van het morele denken van 'het zelf' (fasen 1 en 2), naar inleven in anderen (fase 3), naar de samenleving (fase 4) en naar de vaststelling van abstracte principes, zoals rechtvaardigheid (stadia 5 en 6, zelden behaald). Morele rijpheid is het stadium waarin een mens zich bevindt in de stadiumtheorie van Kohlberg. Over het algemeen wordt beschouwd dat een mens moreel rijp is als hij fase 4 heeft behaald (Gibbs, 2003). Alhoewel Kohlberg van mening is dat morele rijpheid pas in stadia 5 en 6 wordt bereikt. Meer diepgang in de stadiumtheorie en de kritiek op Kohlbergs' opvattingen is te vinden in Gibbs (2003) en Vermeulen (2007).

#### 1.4 Leeswijzer

Het onderzoek bestaat uit vijf hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk wordt de aanleiding van het probleem beschreven en wordt de definitie van moraliteit gegeven. In het tweede hoofdstuk worden de bekende modellen over moraliteit besproken. Tevens worden verschillende onderzoeken besproken die de relatie tussen moraliteit, criminaliteit en illegaal downloaden behandelen. Het tweede hoofdstuk eindigt met een conclusie. Het derde hoofdstuk behandelt de onderzoeksmethode. De data wordt getest op geschiktheid en de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek wordt besproken. Het vijfde, en laatste, hoofdstuk bestaat uit een conclusie. De onderzoeksvraag van het onderzoek wordt beantwoord. Tevens worden in het laatste hoofdstuk aanbevelingen gedaan die in de praktijk kunnen worden uitgevoerd. Als laatste worden de beperkingen van het onderzoek besproken.

## 2. Theoretisch kader

In dit onderzoek wordt een verband gezocht tussen moraliteit en illegaal downloaden. Eerst wordt onderzocht hoe moraliteit gemeten kan worden. Daarnaast wordt in dit hoofdstuk besproken welke onderzoeken al zijn uitgevoerd naar criminaliteit en moraliteit. Daarna wordt specifiek gekeken naar de onderzoeken die de relatie tussen moraliteit en illegaal downloaden behandelen. Het hoofdstuk eindigt met een conclusie waarin eventueel deelvragen worden opgesteld. Op basis van de theorie wordt de juiste meetmethode van moraliteit gekozen. Deze keuze wordt in hoofdstuk 3 verder gerechtvaardigd en behandeld.

### 2.1 Meetinstrumenten voor moraliteit

Kohlberg heeft verschillende mogelijkheden onderzocht om moraliteit te kunnen meten. In 1969 heeft hij het Moral Judgement Interview (MJl) bedacht. Het MJl is de bekendste maatstaf voor moreel besef en gebruikt morele dilemma's om de achterliggende morele redenering van de respondenten te achterhalen (Palmer, 2003). In het MJl worden twee morele kwesties aan de respondenten voorgelegd. De respondenten wordt gevraagd een oordeel te vellen over wat de persoon in het dilemma moet doen. Vervolgens worden aan de respondenten vragen gesteld om hun morele beslissing te rechtvaardigen. Het moreel beoordelingsgesprek is op verschillende manieren van een score voorzien, waaronder een systeem voor aspectscore, een structurele puntenscore en een standaardpuntenscore.

Alhoewel het MJl succesvol moraliteit meet, heeft het MJl ook enkele nadelen. Zo is het MJl tijdrovend en ingewikkeld voor onervaren beoordelaars (Gibbs, 2003). Daarnaast hebben andere onderzoekers aangetoond dat met een dergelijke interviewmethode de proefpersonen ontvankelijk zijn voor suggestie (Carlo, Eisenberg, & Knight, 1992). Gibbs heeft daarom een methode onderzocht die de spontane productie van moraliteit meet en een eenvoudige scoringsmethode omvat (Vermeulen, 2007). Gibbs et al. hebben (1992) de *sociomoral reflection measure – short form* (SRM-SF) ontwikkeld. Respondenten moeten bij de SRM-SF, net als bij het MJl, morele dilemma's oplossen en beargumenteren (Vermeulen, 2007). De interne consistentie, test-hertest-betrouwbaarheid en interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de vragenlijst is significant gebleken (Vermeulen, 2007). Daarnaast is de concurrente validiteit ook in orde bevonden: de SRM-SF is vergeleken met het MJl van Kohlberg en meet eveneens het concept 'moraliteit' (Vermeulen, 2007).

#### 2.1.1 SRM-AV

De SRM-SF van Gibbs et al. (1992) heeft ook zijn nadelen. Zo vergt de SRM-SF veel concentratie van de proefpersonen en is de scoringswijze voor onervaren beoordelaars ingewikkeld, wat leidt tot verkeerde interpretaties onder verschillende beoordelaars (Hornsveld, Kraaimaat, & Zwets, 2012; Hornsveld, 2012; Vermeulen, 2007). De forensische psychologen Hornsveld, Kraaimaat, Veldhuizen en Zwets (in Hornsveld, Vermeulen, & Van Veldhuizen, 2009; Hornsveld et al., 2012) hebben daarom, voortgebouwd op de theorie van Gibbs et al., een vragenlijst in het Nederlands ontwikkeld, waar het scoren van de vragen minder expertise van de beoordelaar vergt. Hierdoor kunnen mensen werkzaam in de forensische psychologie de vragenlijst gebruiken. Als uitgangspunt hebben zij de SRM-SF van Gibbs genomen. Zij hebben aan deze vragenlijst twintig stellingen toegevoegd. De ontstane vragenlijst, de *sociomoral reflection measure- aangepaste versie* (SRM-AV),

hebben zij getest bij 80 terbeschikkinggestelden en 40 voetbalsupporters (Hornsveld et al., 2009). De vragenlijst bevatte op dat moment 31 vragen. Na onderzoek is gebleken dat 11 van de 31 stellingen een lage interbeoordelaarsbetrouwbaarheid hadden. Deze zijn uit de vragenlijst verwijderd (Hornsveld et al. 2009).

Hornsveld et al. (2012) hebben de SRM-AV onderzocht met de overgebleven twintig stellingen in een gecombineerde groep van 134 tbs-patiënten, 33 patiënten in een forensisch psychiatrische kliniek, 65 voetbalsupporters en 67 mbo-leerlingen. De patiënten en terbeschikkinggestelden scoorden significant lager op de SRM-AV dan de twee controlegroepen. In het onderzoek van Hornsveld et al. (2012) is geconcludeerd dat de vragenlijst effectief en significant moraliteit meet.

## 2.2 Morele rijpheid en criminaliteit

Verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd naar de relatie tussen morele rijpheid en criminaliteit. Stams et al. (2006) hebben een totaal van 50 onderzoeken uitgevoerd naar de relatie tussen morele rijpheid en criminaliteit bij delinquente en niet-delinquente jongeren. Uit deze onderzoeken hebben zij geconcludeerd dat de groep delinquente jongeren moreel minder rijp was dan de groep niet-delinquente jongeren. Stevenson, Hall en Innes (2003) hebben met behulp van de SRM-SF de morele rijpheid onderzocht van 99 gewelddadige Australische gedetineerden en 101 universiteitsstudenten. Zij hebben geconcludeerd dat de groep Australische gedetineerden significant lager scoorden op de SRM-SF dan de studenten.

Van Vugt et al. (2008) hebben het verschil in morele rijpheid onderzocht tussen 20 jonge Nederlandse zedendelinquenten en 76 jonge niet-delinquenten. Van Vugt et al. (2008) hebben geen verschillen in moreel besef gevonden, maar lagere stadia van morele rijpheid zijn waargenomen wanneer het eigen slachtoffer van de dader betrokken was in de vraagstellingen. Hierdoor is geconcludeerd dat Nederlandse seksuele delinquenten specifieke morele tekortkomingen hebben. Van Vugt et al. (2008) hebben daarnaast een associatie gevonden tussen de morele (on)rijpheid en de cognitieve verstoringen van de zedendelinquenten.

In een longitudinale studie van Raaijmakers, Engels en Van Hoof (2005) zijn tussen 1991 en 1997 864 Nederlandse jongvolwassenen gevolgd en drie keer gemeten op moreel besef met een interval van drie jaar. In het onderzoek is een negatieve correlatie gevonden tussen criminaliteit en morele rijpheid. Morele rijpheid blijkt namelijk toe te nemen naarmate de proefpersonen ouder worden, terwijl criminaliteit sterk daalt. Tevens is gebleken dat eerdere criminaliteit in het leven van de jongvolwassenen morele rijpheid negatief beïnvloedt. Omgekeerd beïnvloedt een eerder verworven moreel besef criminaliteit in een later stadium, waardoor criminaliteit minder voorkomt.

## 2.3 Moraliteit in kleinere vergrijpen

Uit de onderzoeken beschreven in Paragraaf 2.2 blijkt een duidelijke correlatie tussen morele rijpheid en criminaliteit. Delinquenten hebben vaker een lagere morele rijpheid dan niet-delinquenten. De genoemde onderzoeken hebben voornamelijk de verschillen onderzocht in morele rijpheid tussen delinquenten veroordeeld voor zwaardere staffeiten en niet-delinquenten. In deze onderzoeken is de veroordeling van een strafrechtelijke overtreding het enige criterium voor deelnemers om als delinquent te worden aangemerkt.

Echter, de feitelijke delicten kunnen verschillen tussen en binnen studies. Wanneer naar onderzoeken wordt gekeken waar delinquenten in subgroepen worden verdeeld naar ernst van hun delict, ontstaat een ander beeld. Zo vertonen, volgens Kohlberg en Freundlich (1973), delinquenten wiens misdrijven verband hebben met het gebruik van drugs een hoger stadium van moreel besef dan 'gewone' delinquenten.

Arbuthnot, Gordon en Jurkovic (1987) hebben de delinquenten in hun onderzoek in subgroepen verdeeld op basis van de aard, ernst en motivatie van hun delicten. Ze zijn tot de conclusie gekomen dat de subgroepen verschillen in termen van moreel besef. De delinquenten in de subgroep met een delict dat is geclassificeerd als een klein vergrijp, waarin delinquenten zijn gezet die zich schuldig hadden bevonden aan *jaywalking* (gevaarlijk oversteken), vertoonden een hoger moreel besef dan de subgroepen waar het vergrijp als ernstig is geclassificeerd. Arbuthnot et al. (1987) hebben daarnaast geconcludeerd dat het verschil in moreel besef toeneemt wanneer de ernst tussen de misdrijven groter wordt. Het verschil in moreel besef tussen niet-delinquenten en delinquenten schuldig aan een klein vergrijp is dus minder groot dan het verschil in moreel besef tussen niet-delinquenten en delinquenten die zich schuldig maken aan een groter vergrijp.

Een afwijking is gemeld door Petronio (1980). Hij heeft ontdekt dat recidiverende jeugdige delinquenten, veroordeeld voor een klein vergrijp, hogere morele beoordelingsscores vertonen dan jeugdige delinquenten die niet binnen twee jaar na hun eerste proeftijd opnieuw voor de rechter zijn gebracht. Gibbs (1991, 2003) stelt dat rationalisaties, cognitieve vervormingen of denkfouten, zoals het beschuldigen van het slachtoffer, delinquenten in staat stelt afstand te nemen van de verantwoordelijkheid van hun daden. Gibbs (2003) suggereert dan ook dat recidivisten hun criminele carrière kunnen voortzetten, ondanks hun niet vertraagde niveau van moreel besef, omdat zij afstand nemen van hun verantwoordelijkheid door schuldneutraliserende cognitieve vervormingen te gebruiken. Volgens Gibbs (2001) zijn recidivisten in staat om het verschil tussen goed en kwaad te onderscheiden, maar door bijvoorbeeld de fout bij het slachtoffer te leggen, nemen zij afstand van hun misdaden zonder dat dit hun moraliteitsscore (negatief) beïnvloedt. Alhoewel in publieke opinie zedendelinquenten vaak als immoreel worden beschouwd, kunnen (sommige) zedendelinquenten in werkelijkheid dus wel het verschil tussen goed en kwaad onderscheiden en zijn zij daarom dus niet altijd moreel onrijp (of immoreel) (Gibbs, 2001).

Het onderzoek van Xu, Li, en Zhang (2013) naar het overtreden van verkeersregels door Chinezen en hun intentie om het weer te doen, heeft uitgewezen dat morele verplichtingen en de perceptie van morele correctheid significant voorspellen of proefpersonen de intentie hebben om in de toekomst verkeersregels te overtreden. Xu et al. (2013) hebben ondervonden dat Chinezen die zich niet moreel verplicht voelen om zich aan verkeersregels te houden, eerder geneigd zijn om in de toekomst deze regels te overtreden. Xu et al. hebben in hun onderzoek dezelfde theorie gebruikt als Wang en McClung (2011), namelijk: gepland gedrag. Zij hebben, net als Wang en McClung, geconcludeerd dat gedrag in het verleden het sterkst correleert met intentie. Xu et al. verklaren dat proefpersonen die zich niet moreel verplicht voelen om zich aan de verkeersregels te houden, deze morele verplichting niet voelen, omdat deze proefpersonen vinden dat hun verkeersovertredingen niets te maken hebben met moraliteit. Xu et al. hebben in hun adviesrapport aan de

autoriteiten dan ook geadviseerd om aan verkeersovertreders duidelijk te maken dat hun acties niet alleen in tegenstrijd met de wet zijn, maar ook moreel verkeerd zijn.

### 2.4 Moraliteit en illegaal downloaden

Uit de beschreven onderzoeken in Paragraaf 2.3 blijkt dat kleinere vergrijpen in mindere mate correleren met morele rijpheid. Uit onderzoek van Wang en McClung (2012) is gebleken dat meer dan de helft van de ondervraagde Amerikaanse studenten illegaal downloaden als niet-schadelijk beschouwen. Wang en McClung (2012) hebben daarom onderzocht hoe (im)moreel studenten zijn na het begaan van een overtreding, als studenten een delict als niet-schadelijk beschouwen. Wang en McClung (2012) hebben in hun onderzoek de stelling van Gibbs (2003) in overweging genomen: delinquenten kunnen een niet-vertraagd niveau van moreel besef tonen en zijn dus in staat om het verschil tussen goed en kwaad te kunnen onderscheiden, omdat zij afstand nemen van hun verantwoordelijkheid door het gebruik van cognitieve vervormingen.

Het onderzoek dat Wang en McClung in 2012 hebben uitgevoerd, is een uitbreiding van hun onderzoek naar illegaal downloaden uit 2011. Het onderzoek uit 2012 heeft onderzocht of algemene emoties, attitudes en normen de intenties bepalen om digitale bestanden illegaal te downloaden. Wang en McClung hebben geconcludeerd dat geanticiperde schuld een significante, negatieve voorspeller is van downloadintenties. Wanneer iemand zich niet schuldig voelt om content illegaal te downloaden, is hij eerder geneigd om in de toekomst weer te downloaden. Echter, bij proefpersonen die in de zes maanden voorafgaand aan hun onderzoek niet illegaal downloadden, kon geen significant verband worden gevonden tussen downloadintentie en verwachte schuld (Wang & McClung, 2012).

Op de vraag 'Hoe immoreel zijn studenten die een overtreding begaan die als niet-schadelijk wordt beschouwd?', concluderen Wang en McClung (2012) dat deze studenten geen lager moreel besef tonen, maar alleen als verwachte schuld uitblijft. Wanneer studenten illegaal downloaden als niet-schadelijk beschouwen, maar wel verwachten zich schuldig te gaan voelen als zij illegaal downloaden, vertonen deze studenten, volgens Wang en McClung, een vertraagd niveau van moreel besef. Deze conclusie ondersteunt de stelling van Gibbs (2003), die stelt dat delinquenten geen vertraagd niveau van moreel besef tonen als zij afstand kunnen nemen van hun daden. Het ligt dus in de lijn der verwachting dat studenten die zich niet schuldig voelen, en dus afstand nemen van hun daden, een hoger moreel besef hebben dan studenten die zich wel schuldig voelen.

Onderzoekers Flores en James (2013) hebben bij 61 jongvolwassenen onderzocht in hoeverre zij in het online leven morele of ethische overwegingen tegenkwamen en maakten. Flores en James hebben geconcludeerd dat wanneer jongvolwassenen online worden geconfronteerd met morele dilemma's, individualistisch denken (gericht op de gevolgen voor zichzelf) het denken van deelnemers domineert. In Paragraaf 1.1 is Kohlbergs' stadiumtheorie kort aangehaald. Wanneer de stadiumtheorie van Kohlberg wordt toegepast op de conclusie van Flores en James, is het duidelijk dat de jongvolwassenen bestudeerd in het onderzoek van Flores en James in stadium 1 vallen van Kohlbergs' stadiumtheorie.



## 2.5 Conclusie

Uit de onderzoeken beschreven in Paragraaf 2.3 en 2.4 blijkt dat criminaliteit en moraliteit nauw verbonden zijn. Mensen met een laag moreel besef zijn eerder geneigd om zich in te laten in criminaliteit (Van Vugt et al., 2008; Stams et al., 2006; Raaijmakers et al., 2005; Stevenson et al., 2003). Studies waarin het delict in subgroepen is opgedeeld (zoals in Arbutnot et al., 1987) hebben geconcludeerd dat de ernst van het delict een belangrijke factor is in de morele rijpheid van de proefpersonen. Illegaal downloaden blijkt een delict te zijn dat wordt beschouwd als niet-schadelijk (Wang & McClung, 2012), dus rijst de vraag of adolescenten die zich schuldig maken aan een niet-schadelijk delict, immoreel zijn (Wang & McClung, 2011). Gibbs' (2003) verklaring, dat delinquenten een niet-vertraagd niveau van moreel besef kunnen hebben als zij afstand van hun delict kunnen nemen, wordt ondersteund door de conclusie van Wang en McClung (2012). Zij hebben namelijk geconcludeerd dat studenten die illegaal downloaden niet minder moreel zijn, als zij illegaal downloaden niet beschouwen als een kwestie van moraliteit (zich hier niet schuldig over voelen). Echter, onderzoek van Flores en James (2013) wijst uit dat wanneer jongvolwassenen online geconfronteerd worden met morele dilemma's, individualistisch denken domineert en zij dus wel degelijk een lager moreel besef vertonen.

Uit deze tegenstrijdige onderzoeken blijkt dat moraliteit een lastig onderwerp is, mede omdat de verschillende onderzoekers verschillende instrumenten hebben gebruikt om moraliteit te meten: Wang en McClung (2011) hebben in hun onderzoek de SRM-SF gebruikt, Flores en James (2013) hebben de stadiumtheorie van Kohlberg en het MJJ gebruikt en Hornsveld (2012) heeft de SRM-AV gebruikt. Daarnaast zijn de verschillende onderzoeken in verschillende landen gehouden. Het onderzoek van Wang en McClung (2011) heeft plaatsgevonden in de Verenigde Staten, Hornsveld et al. (2012) hebben voornamelijk onderzoek gedaan in Nederland.

Op basis van de theorie beschreven in dit hoofdstuk is ervoor gekozen om geen gebruik te maken van deelvragen. Er kan met de behandelde meetmethodes effectief moraliteit worden gemeten, hiervoor zijn verder geen deelvragen en/of hypothesen voor nodig.

### 3. Onderzoeksmethode

Het huidige onderzoek speelt in op de verschillende onderzoeken besproken in het theoretisch kader. De besproken onderzoeken hebben allen onderzocht of moraliteit correleert met criminaliteit. Dit onderzoek heeft als doel om “inzicht te krijgen in de morele rijpheid van illegale downloaders, om zo advies te geven aan auteursbelanghebbende die tegen illegale downloads strijden, zodat zij op een effectievere wijze illegale downloads kunnen voorkomen”.

#### 3.1 Onderzoeksbenadering

Het doel van de analyses is de morelerijpheidsscore achterhalen van jongvolwassene die illegaal downloaden. Om dit doel te behalen, is gebruikgemaakt van kwantitatief onderzoek. Er is daarnaast gebruik gemaakt van desk- en fieldresearch: eerst is er deskresearch gedaan naar de bestaande onderzoeken naar moraliteit en illegaal downloaden. Daarna is er voortgebouwd op deze onderzoeken doormiddel van fieldresearch. Het fieldresearch bestond uit het verspreiden van enquêtes.

#### 3.2 Onderzoeksmethode

##### 3.2.1 Enquête

In Hoofdstuk 2 zijn diverse methodes onderzocht die succesvol moraliteit meten. Voor dit onderzoek is gekozen voor de SRM-AV, omdat deze methode moraliteit succesvol meet, het invullen van de enquête voor proefpersonen relatief minder concentratie vergt en het beoordelen van de enquête – in vergelijking tot het MJI en de SRM-SF – relatief makkelijk is (Hornsveld, 2012).

De SRM-AV bestaat uit twintig vragen (Bijlage 2). Eerst wordt een stelling gegeven, zoals: ‘Hoe belangrijk is het dat je beloften aan je vrienden nakomt?’. De proefpersoon beoordeelt deze vraag op een vijf puntsschaal, lopend vanaf 1: ‘erg onbelangrijk’ tot 5: ‘erg belangrijk’. Daarna wordt de proefpersoon gevraagd naar de argumentatie achter zijn antwoord. Alleen de argumentatie achter het antwoord van de proefpersoon wordt meegenomen in de analyses. De eerste vraag, gemeten met de vijf puntsschaal, wordt alleen gebruikt om de proefpersoon na te laten denken over de stelling (Hornsveld, 2012).

De vraag naar de argumentatie van de antwoorden wordt gescoord met behulp van een zevenpuntsschaal. De punten op deze schaal correleren met de vier fasen en drie overgangsfasen van moraliteit. Deze fasen zijn weergegeven in Tabel 1 (Hornsveld, z.d.). Wanneer de argumentatie van de proefpersoon op de vraag ‘Hoe belangrijk is het dat je beloften aan je vrienden nakomt?’, bijvoorbeeld het volgende is: ‘Omdat wanneer ik dit niet doe, de maatschappij een grote chaos wordt waarin niemand op elkaar aankan’, wordt het antwoord gescoord met een 7. Het antwoord komt namelijk overeen met fase 4: systematisch en standaard (Tabel 1). Op deze manier worden alle twintig stellingen gescoord. Wanneer de scores worden opgeteld, ontstaat de morelerijpheidsscore.

Tabel 1: Hornsvelds stadia van moreel redeneren

Moraliteitsniveau	Stadia	Score	Gericht op
<b>Onrijp niveau</b>	Fase 1: Unilateraal en fysicalistisch	1	Rechtvaardiging vanwege een autoriteitsfiguur Rechtvaardiging vanwege de meest kenmerkende rol van de betreffende persoon of personen Stellige beweringen in absolute termen Zwart-wit redeneringen Rechtvaardiging vanwege straf
	Overgangsfase 1-2	2	
	Fase 2: Uitwisselend en instrumenteel, moraliteit door interactie met anderen	3	Quid Pro Quo Volstreekte gelijkheid of ongelijkheid in relaties Hantering van verworven vrijheden als concrete rechten Rechtvaardiging op grond van eigen voorkeuren Beroep op pragmatische behoeften Praktische voordelen of verplichtingen in de toekomst
	Overgangsfase 2-3	4	
<b>Rijp niveau</b>	Fase 3: Wederzijds en prosociaal	5	Besef van de betekenis van interpersoonlijke relaties Sterke betrokkenheid bij het emotionele welbevinden van anderen Besef van consequenties bij schendingen van normatieve verwachtingen Besef van prosociale bedoelingen als kenmerk van normaal sociaal gedrag Normatieve prosociale waarden voor relaties in het algemeen Hantering van waarden die refereren aan het geweten
	Overgangsfase 3-4	6	
	Fase 4: Systematisch en standaard	7	Beroep op waarde als vereiste van het functioneren van de maatschappij of van maatschappelijke instellingen Beroep op basale maatschappelijke rechten en waarden Beroep op overwegingen als reputatie en integriteit Rechtvaardiging van normatieve waarden omdat alternatieven schadelijk zijn voor de maatschappij Rechten en plichten die de maatschappij het individu verschuldigd is Maatschappelijke normen ten aanzien van het individuele geweten

Noot bij Tabel 1. Aangepast overgenomen van: "Scoring van de Aangepaste Versie van het Sociomorele

Reflectie Meetinstrument", door Hornsveld, R., z.d. Geraadpleegd van:

<https://www.agressiehanteringstherapie.nl/userfiles/file/Meetinstrumenten/Scoren%20van%20SRM-AV.pdf>

Het tweede deel van de enquête bestaat uit vragen die betrekking hebben op illegaal downloaden. Er is gekozen om deze vragen na de SRM-AV te plaatsen, zodat de participanten vooraf niet worden beïnvloed en hierdoor sociaal wenselijk gedrag wordt tegengegaan. Wang en McClung (2012) hebben een tijdsspan van 12 maanden gebruikt in hun onderzoek naar geanticipeerde schuld en downloadintentie. In het onderzoek van Wang en McClung (2012) is aan de proefpersonen gevraagd of zij zes maanden voor aanvang van het onderzoek content illegaal hebben gedownload en of zij de intentie hadden om binnen 6 maanden na het onderzoek weer illegaal te downloaden. Dit onderzoek neemt dezelfde periode als Wang en McClung en vraagt naar de downloadgeschiedenis van de proefpersonen tot zes maanden voor ingang van het onderzoek.

### 3.2.2 Dataverzameling

Uit onderzoek van Telecompaper (2020) blijkt dat 53% van de illegale downloaders een leeftijd hebben tussen de 18 jaar en 25 jaar oud. In dit onderzoek zijn 140 jongvolwassene benaderd met een leeftijd tussen de 18 jaar en 25 jaar oud. In Paragraaf 3.2.3 tot en met 3.2.9 wordt de dataverwerking, assumpties van een logistische regressie, betrouwbaarheid van het onderzoek en de validiteit van het onderzoek besproken.

### 3.2.3 Operationalisatie van de variabelen

In dit onderzoek staan twee variabelen centraal: downloadgeschiedenis en moraliteit. Wang en McClung (2012) hebben downloadgeschiedenis geoperationaliseerd met de vraag: 'Heeft u in de afgelopen zes maanden content illegaal gedownload?'. In dit onderzoek wordt ook de tijdsspanne van zes maanden aangehouden. Daarom is ervoor gekozen om downloadgeschiedenis hetzelfde te operationaliseren als Wang en McClung (2012).

Moraliteit is geoperationaliseerd met behulp van de theorie van Hornsveld et al. (2012). Hornsveld et al. hebben de SRM-AV gebruikt om de morele rijpheid van de proefpersonen te meten. Tabel 2 weergeeft de operationalisatie van de variabelen 'downloadgeschiedenis' en 'moraliteit'.

*Tabel 2: Operationalisatie van de variabelen voor hypothese 1.*

Variabele	Operationalisatie	Afhankelijk/onafhankelijk	Meetniveau
<i>Downloadgeschiedenis</i>	'Heeft u in de afgelopen 6 maanden content illegaal gedownload?'	Afhankelijk/uitkomstvariabele	Nominaal
<i>Moraliteit</i>	Moraliteitsscore. Gemeten met behulp van de SRM-AV.	Onafhankelijk/voorspeller	Ratio

### 3.2.4 Verspreiding van de enquête en dataverwerking

De enquête wordt verspreid aan 140 jongvolwassene. Er is hier gebruikgemaakt van een aselechte steekproef. Dit is gedaan door gebruik te maken van de database van SurveyMonkey. SurveyMonkey is een platform gespecialiseerd in het verspreiden van enquêtes tegen betaling. De database van SurveyMonkey bevat veel Nederlandse jongeren, die Surveymonkey random uitnodigt om de enquête in te vullen.

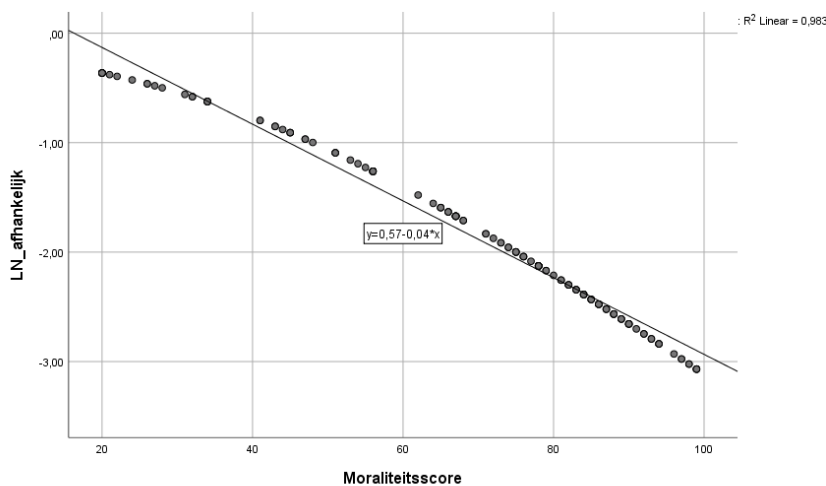
De ingevulde enquêtes worden met behulp van het programma SPSS verwerkt. Eerst worden alle ingevulde enquêtes verzameld in Excel. Vervolgens wordt de data omgezet naar numerieke waarden, zodat de Excelsheet geïmporteerd kan worden in SPSS. Met behulp van SPSS worden alle beschrijvende statistieken onderzocht. Hieronder vallen onder andere gemiddelden en standaarddeviaties. Alle argumentaties van de moraliteitsstellingen worden gescoord met behulp van de scoringswijze (Tabel 1). Uiteindelijk wordt een logistische regressie toegepast op de verkregen data.

### 3.2.5 Assumpties en rechtvaardiging logistische regressie

Voordat een logistische regressie mag worden uitgevoerd, moet eerst worden onderzocht of de verkregen data voldoet aan de assumpties van een logistische regressie. Onder deze assumpties vallen: lineariteit, onafhankelijkheid van fouten en multicollineariteit (Field, 2013). Naast de assumpties, wordt ook onderzocht of er geen bijkomende problemen zijn. Mortelmans (2010) noemt de volgende bijkomende problemen van een logistische regressie: outliers, hefboom punten, nul-cellen en scheiding in de data. De assumpties en de bijkomende problemen worden in Paragraaf 3.2.5.1 tot en met 3.2.5.7 onderzocht.

#### 3.2.5.1 Lineariteit

De assumptie van lineariteit is onderzocht met behulp van een scatterplot. De scatterplot, afgebeeld in Figuur 1, toont de samenhang tussen de onafhankelijke variabele 'moraliteitsscore' en de logodds van de afhankelijke variabele 'downloadgeschiedenis'. De twee variabelen hebben een (redelijk) lineair verband, dus de assumptie van lineariteit is niet geschonden (Field, 2013).



*Figuur 1: Scatterplot van de onafhankelijke variabele 'moraliteitsscore' en de logodds van de afhankelijke variabele 'downloadgeschiedenis'*

#### 3.2.5.2 Multicollineariteit

De assumptie van multicollineariteit houdt in dat de onafhankelijke variabelen in het model niet (te) sterk met elkaar correleren (Field, 2013). In dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van een onafhankelijke variabele, wat betekent dat van multicollineariteit geen sprake kan zijn.

#### 3.2.5.3 Onafhankelijkheid van fouten

De assumptie van onafhankelijkheid van fouten houdt in dat de data niet gerelateerd is, hieraan wordt ook voldaan.

#### 3.2.5.4 Outliers

Outliers zijn observaties die een sterke invloed hebben op de afhankelijke variabele (Mortelmans, 2010). Om vast te stellen of sprake is van outliers in de data, wordt gekeken naar de gestandaardiseerde Pearson-residuen (normalized residuals), deviance-statistiek en de gestandaardiseerde vorm van de deviance-statistiek

(gestudentiseerde residu). Voor deze statistieken geldt dat de waarden tussen de -2.58 en 2.58 moeten liggen (Mortelmans, 2010). In Bijlage 3 is een overzicht van de statistieken geplaatst.

De gestudentiseerde residuen lijken in orde: er zijn geen waarden hoger dan 2,58 en maar 2,5% van de residuen zijn hoger dan 1,96. Echter, 7,1% van de gestandaardiseerde residuen zijn hoger dan 1,96 en 2,1% van de residuen hebben een waarde hoger dan 2,58. Deze percentages liggen hoger dan de aangegeven benchmarks van 5% (voor waarden hoger dan 1,96) en 1% (voor waarden hoger dan 2,58) (Field, 2013). De individuele cases met een waarde hoger dan 1,96 zijn bestudeerd, maar geen reden kon worden gevonden om de cases uit te sluiten (op basis van Cook's distance en DFBETA's).

#### 3.2.5.5 Hefboompunten

Hefboompunten zijn observaties met een (te) hoge invloed op de logistische regressieparameters (Mortelmans, 2010). Hefboompunten worden gedetecteerd met de statistiek leverage. De waarden variëren van 0 (geen invloed) tot 1 (volledige invloed). De observatie met de laagste leverage heeft een waarde van 0,007. De hoogste leverage in de dataset is 0,081. Er is dus geen sprake van hefboompunten in de data.

#### 3.2.5.6 Nul-cellen en scheiding van de data

Nul-cellen komen voor wanneer de onafhankelijke variabele categorisch is. In het huidige onderzoek wordt gebruikgemaakt van een continue onafhankelijke voorspeller en is dus geen sprake van nul-cellen of scheiding van de data (Mortelmans, 2010).

#### 3.2.5.7 Conclusie

De assumpties van een logistische regressie zijn niet geschonden. De data bevat veel hoge gestandaardiseerde residuen, maar na verder onderzoek kon geen achterliggende reden worden gevonden. Er zijn geen observaties die indiceren dat een te hoge invloed wordt uitgevoerd op de logistische regressieparameters (hefboompunten). Met de huidige dataset mag en kan een logistische regressie worden uitgevoerd. De invloed van de 'outliers' op de resultaten van dit onderzoek wordt besproken in hoofdstuk 5.

#### 3.2.6 Logistische regressie en goodness-of-fit

Om te bepalen of er een relatie is tussen moraliteit en illegaal downloaden, wordt een logistische regressie toegepast op de data. De afhankelijke variabele is de downloadgeschiedenis van de respondenten ('Heeft u in de afgelopen zes maanden illegaal gedownload?'). De onafhankelijke variabele is de moraliteit van de respondenten, gemeten met de SRM-AV. Paragraaf 3.2.5.7 beschrijft de rechtvaardiging voor het gebruik van een logistische regressie met de huidige dataset (de assumpties zijn niet geschonden). Wanneer het eindmodel bekend is, wordt de *goodness-of-fit* van het model onderzocht. Hieronder vallen de volgende testen:

- likelihoodratio
- classificatietabel
- Hosmer en Lemeshow-test
- Nagelkerkes  $R^2$
- ROC-curve

### 3.2.7 Betrouwbaarheid

Het eerste deel van de enquête, de SRM-AV, meet de moraliteit van de respondenten. De betrouwbaarheid van het instrument is in andere studies al herhaaldelijk bewezen (Hornsveld et al, 2012; Vermeulen, 2007). Om tot een moraliteitsscore te komen, worden de argumentaties van de stellingen en vragen beoordeeld op een zevenpuntsschaal. In de genoemde studies wordt de betrouwbaarheid beoordeeld door twee beoordelaars te gebruiken en de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te testen door de Pearson r-correlatiecoëfficiënt uit te rekenen. Een hoge correlatie betekent een hoge betrouwbaarheid van het instrument en versterkt de impact van het onderzoek (Field, 2013).

In de huidige studie wordt daarom ook gewerkt met twee beoordelaars. De eerste beoordelaar is de auteur van deze studie en de tweede beoordelaar is een student Wiskunde aan de Hogeschool van Utrecht. Beide beoordelaars beoordelen de argumentaties van de stelling onafhankelijk van elkaar. Daarna wordt de Pearson r-correlatiecoëfficiënt van de somscores uitgerekend.

De interne consistentie van de SRM-AV wordt gemeten met behulp van Cronbachs alfa. Een hoge uitkomst betekent een hoge interne consistentie (Field, 2013). Een uitkomst hoger dan 0,70 wordt over het algemeen beschouwd als goed.

### 3.2.8 Validiteit

Een valide studie verzekert dat de uitkomst van de studie een juiste weerspiegeling is van de werkelijkheid (Field, 2013). Het meetinstrument dat in de huidige studie wordt gebruikt, de SRM-AV, meet de moraliteit van de respondenten. De SRM-AV is succesvol gebruikt in verschillende studies, zoals besproken in Hoofdstuk 2, en meet significant moraliteit. Een ander populair meetinstrument voor moraliteit is de SRM-SF van Gibbs (2002). De SRM-AV is getest door Hornsveld et al. (2012) door respondenten zowel de SRM-AV als de SRM-SF in te laten vullen. De concurrente validiteit is in orde bevonden, want beide enquêtes blijken hetzelfde concept te meten, namelijk moraliteit.

Hornsveld et al. (2012) heeft, in tegenstelling tot Gibbs (2002), geadviseerd dat argumentaties die als 'onscoorbaar' worden beschouwd, moeten worden gescoord met een '1'. Onscorebare antwoorden zijn antwoorden die geen betrekking hebben op de stellingen of geen antwoord geven op de vragen (Vermeulen, 2007). Vermeulen (2007) en Hornsveld et al. (2012) hebben beargumenteerd dat deze argumentaties gescoord moeten worden met een '1', omdat "... de antwoorden blijken geven van een onbegrip van de (morele) inhoud van de stelling" (Vermeulen, 2007, p. 26). Een gevolg van deze strategie is dat bij te veel onscorebare argumentaties de validiteit van het onderzoek in gedrang kan komen. Immers, te veel onscorebare argumentaties van een respondent leiden tot een lage individuele moraliteitsscore, terwijl de achterliggende reden van de onscorebare argumentatie niet kan worden achterhaald. Hierdoor kan dus een vertekend beeld worden gegeven van de werkelijkheid. Kohlberg (1969) heeft dit probleem met het MJ1 ontweken door vervolgvragen te gebruiken. Gibbs (2002) heeft dit probleem getackeld door een maximum van vijf onscorebare antwoorden per respondent toe te laten. In dit onderzoek wordt de strategie van Hornsveld et al.

(2012) gebruikt en worden onscorebare antwoorden gescoord met een '1'. De consequenties van te veel onscorebare antwoorden worden besproken in Hoofdstuk 5.

#### 3.2.9 Morele rijpheidsniveau

Wanneer de logistische regressie significant blijkt, de betrouwbaarheid en validiteit in orde zijn en het model een goede fit heeft, wordt het morele rijpheidsniveau van illegale en niet-illegale downloaders berekend. Dit wordt berekend door de morelerijpheidsscore van de respondenten te delen door het aantal vragen (dat wil zeggen dat een respondent met een morelerijpheidsscore van 20 een moreel rijpheidsniveau van 1 heeft). Het morele rijpheidsniveau correleert met de verschillende fases uit de theorie van Hornsveld (2012). Deze fasen zijn weergegeven in Tabel 1. Een respondent met een moreel rijpheidsniveau van 1 valt dus in fase 1: unilateraal en fysicistisch. Op basis van in de fase waarin de groep illegale downloaders en niet-illegale downloaders vallen, kan een gedegen advies worden gegeven.



## 4. Resultaten

### 4.1 Descriptieve resultaten

In totaal zijn 141 enquêtes ingevuld. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 20,81 jaar. Gemiddeld hebben de respondenten een moraliteitsscore gehaald van 67,13 [95% CI: 63,32 – 70,94]. De laagst gescoorde moraliteitsscore is 20 en de hoogste 99. Van de respondenten hebben er 33 aangegeven in de afgelopen zes maanden content illegaal gedownload te hebben ('Heeft u in de afgelopen zes maanden content illegaal gedownload?'). 108 respondenten hebben aangegeven dit niet te hebben gedaan.

De gemiddelde moraliteitsscore van de groep die illegaal download is 49,33 [95% CI: 41,64 – 55,03]. De groep die niet illegaal downloadt heeft een gemiddelde moraliteitsscore van 72,87 [95% CI: 68,88 – 76,86]. De gemiddelde moraliteitsscore is weergegeven in Tabel 3.

*Tabel 3: Gemiddelde moraliteitsscore en leeftijd opgedeeld in twee groepen*

Heeft u in de afgelopen zes maanden content illegaal gedownload?	Gemiddelde moraliteitsscore	Gemiddelde leeftijd
<b>Ja</b>	49,33	20,64
<b>Nee</b>	72,87	20,86

### 4.2 Betrouwbaarheid

#### 4.2.1 Interbeoordelaarsbetrouwbaarheid

De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de enquête is gemeten met behulp van de Pearson r-correlatiecoëfficiënt. De somscore van de eerste en tweede beoordelaar zijn tegen elkaar afgezet en bleken een bovengemiddelde samenhang te hebben ( $r = 0,67$ ,  $p < ,01$ ).

#### 4.2.2 Interne consistentie

De interne consistentie is berekend met behulp van Cronbachs alfa. De argumentaties bleken homogeen te zijn op basis van deze berekening (Cronbachs  $\alpha = 0.967$ ). De SRM-AV is een reeds gevalideerde vragenlijst. Het ligt daarom in de lijn van verwachting dat Cronbachs  $\alpha$  hoog is. Tevens wordt Cronbachs  $\alpha$  automatisch hoger naarmate het aantal items toeneemt (Field, 2013).

### 4.3 Validiteit

De enquête is een reeds gevalideerde vragenlijst. Echter, zoals besproken in Paragraaf 3.2.8, zijn alleen onscorebare argumentaties een reden tot bezorgdheid. In de huidige dataset zijn 125 (4,4%) onscorebare argumentaties gevonden. Hornsveld et al. (2012) stellen geen maximum aan het aantal toelaatbare onscorebare antwoorden. Echter, wanneer de onscorebare argumentaties behandeld worden als ontbrekende data kan het gevolg van de onscorebare antwoorden beter worden ingeschat. Alhoewel geen vastgestelde grens in de literatuur wordt aangegeven met betrekking tot een acceptabel percentage ontbrekende gegevens, is tussen verschillende onderzoekers wel enige consensus. Zo beweert Schafer (1999) dat een ontbrekend percentage van 5% of minder onbelangrijk is en geen statistische gevolgtrekkingen heeft. Bennet (2001) stelt

dat wanneer een gegevensverzameling meer dan 10% ontbrekende data heeft, de statistische analyse waarschijnlijk vertekend is. Er kan dus worden gesteld dat de onscorebare antwoorden in de huidige dataset binnen de marges liggen en de resultaten niet dusdanig beïnvloeden dat een vertekend beeld van de werkelijkheid ontstaat.

#### 4.4 Goodness-of-fit van het model

##### 4.4.1 Likelihoodratio en classificatietabel

Als alleen de constante in het model is gezet, classificeert het model 76,6% van de respondenten correct (Tabel 4). Wanneer alleen de constante in het model is geplaatst, is de -2LL 153,44. De -2LL is de deviantie en is een maat voor hoeveel onverklaarbare variatie er in het model is: hoe hoger de waarde, hoe minder nauwkeurig het model (Field, 2013).

*Tabel 4: Classificatietabel van het model zonder variabele*

		Voorspeld		
Geobserveerd		Heeft u in de afgelopen zes maanden content illegaal gedownload?		Percentage correct
		Nee	Ja	
Heeft u in de afgelopen zes maanden content illegaal gedownload?	Nee	108	0	100
	Ja	33	0	0
Totale percentage				76,6

Wanneer de moraliteitsscore in het model wordt geplaatst, daalt de -2LL tot 128,70. Het verschil tussen beide -2LL, de likelihoodratio, is 28,80. Deze likelihoodratio heeft een chi-kwadraatverdeling en is in dit geval significant ( $p < 0,0001$ ). Dit betekent dat het model significant beter is in het voorspellen van downloadgeschiedenis wanneer de moraliteitsscore in het model is opgenomen, dan wanneer alleen de constante is opgenomen. Echter, uit de tweede classificatietabel (wanneer de eerste voorspeller is toegevoegd) blijkt dat het model, na het toevoegen van de eerste voorspellende variabele, evenveel respondenten correct classificeert (76,6%) dan wanneer alleen de constante is toegevoegd. De classificatietabel met toegevoegde voorspeller is weergegeven in Tabel 5.

*Tabel 5: Classificatietabel van het model wanneer de voorspeller is toegevoegd*

		Voorspeld		
Geobserveerd		Heeft u in de afgelopen zes maanden content illegaal gedownload?		Percentage correct
		Nee	Ja	
Heeft u in de afgelopen zes maanden content illegaal gedownload?	Nee	97	11	89,8
	Ja	22	11	33,3
Totale percentage				76,6

#### 4.4.2 Hosmer en Lemeshow-test

De Hosmer en Lemeshow-test is een fitheidstest en berekent of de waargenomen gebeurtenissen overeenkomen met de verwachte gebeurtenissen (Field, 2013). De Hosmer en Lemeshow-test heeft een chi-kwadraatverdeling. Voor de huidige data is de test niet significant ( $p = 0,077$ ). Een significante uitslag betekent een slechte 'fit'. Echter, een niet-significante uitslag betekent niet dat de data een goede fit is voor het model, het betekent alleen dat er geen bewijs is dat de data een slechte fit is voor het model (Field, 2013).

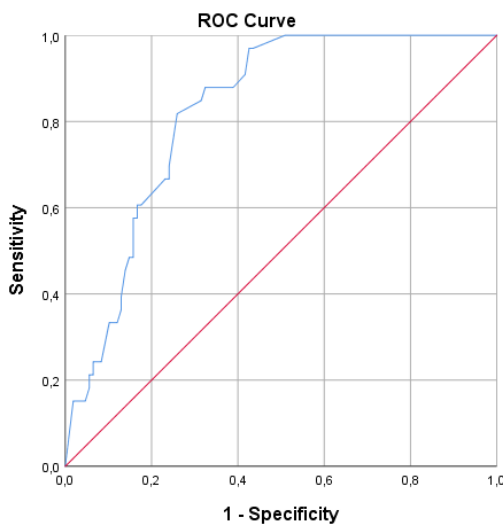
#### 4.4.3 Nagelkerkes $R^2$

Nagelkerkes  $R^2$  geeft aan hoeveel variatie uitgelegd wordt door de toevoeging van een variabele (Field, 2013). Voor de huidige data is deze 0,279. Dit betekent dat 27,9% van de variatie kan worden toegewezen aan de variabele moraliteitsscore.

De benchmarks voor Nagelkerkes  $R^2$  staan niet vast en moeten per situatie worden bekeken (Nagelkerke, 1991). Daarnaast worden deze twee statistieken vooral gebruikt voor het vergelijken van twee modellen.

#### 4.4.4 ROC-Curve

In Figuur 2 is de ROC-curve afgebeeld. Met behulp van de ROC-Curve kan worden onderzocht of het (eind)model een betere voorspellende waarde heeft dan op basis van toeval mag worden verwacht (Canton, Van der Veer, Van Panhuis, Verheul, & Van Den Brink, 2004). Over het algemeen wordt een *area under the curve* (AUC) van  $> 0,70$  beschouwd als een goed voorspellende waarde (Canton et al., 2004). Voor de huidige data is de AUC 0,825. Hier is dus sprake van een goed voorspellende waarde.



Figuur 2: ROC-Curve van de moraliteitsscore

#### 4.4.5 Conclusie goodness-of-fit

Op basis van de bovenstaande statistieken kan gesteld worden dat het model een goede 'fit' heeft. Dit betekent dat het model beter downloadgeschiedenis voorspelt als de voorspellende variabele 'moraliteitsscore' aan het model is toegevoegd.

#### 4.5 Eindmodel Logistische Regressie

Het eindmodel heeft een B-coëfficiënt van -0,049. De Wald-test is 23,73 en is zeer significant ( $p < 0,0001$ ). Moraliteitsscore heeft hier dus een (kleine) negatieve relatie met downloadgeschiedenis.

De oddsratio is 0,95 [95% CI: 0,93 – 0,97]. Zowel de oddsratio als de betrouwbaarheidsintervallen overschrijden niet de één. Dit betekent dat wanneer de moraliteitsscore van een persoon met één punt stijgt, de kans dat hij illegaal downloadt 0,95 keer hoger is, oftewel 5% lager is.

#### 4.6 Morele rijpheidsniveau

Tabel 3 weergeeft de gemiddelde morelerijpheidsscore van de respondenten, opgedeeld in de twee groepen 'niet-illegale downloaders' en 'illegale downloaders'. Volgens de theorie van Hornsveld (2012) kunnen deze gemiddelden worden omgezet naar de verschillende stadia door de gemiddelde te delen door het aantal vragen van de SRM-AV. De gemiddelde moraliteitsscore van de groep die illegaal downloadt is 49,33 [95% CI: 41,64 – 55,03]. De groep die niet illegaal downloadt heeft een gemiddelde moraliteitsscore van 72,87 [95% CI: 68,88 – 76,86]. Deze gemiddelden vallen respectievelijk in fase 2: uitwisselend en instrumenteel en fase 3: wederzijds en prosociaal.

## 5. Conclusie, aanbevelingen en discussie

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksvraag van dit onderzoek beantwoord. Daarnaast worden aanbevelingen gedaan die in de praktijk kunnen worden uitgevoerd. Verder worden aanbevelingen gedaan betreft vervolgonderzoeken en worden de beperkingen van het onderzoek besproken. De onderzoeksvraag die centraal in het onderzoek staat, luidt: *Wat is de kans dat een Nederlandse adolescent illegaal download naarmate zijn morelerijpheidsscore omhooggaat?*. Het doel van dit onderzoek is: *Inzicht krijgen in de morele rijpheid van illegale downloaders, om zo advies te geven aan auteursbelanghebbende die tegen illegale downloads strijden, zodat zij op een effectievere wijze illegale downloads kunnen voorkomen*”

### 5.1 Conclusie

Uit de logistische regressie die is uitgevoerd, blijkt dat moraliteit significant illegaal downloaden voorspelt. Als de moraliteitsscore met een punt stijgt, daalt de kans dat iemand illegaal downloadt met 5%. Uit de resultaten blijkt dat illegale downloaders gemiddeld een moraliteitsscore hebben van 49,33 [95% CI: 41,64 – 55,03]. In Tabel 1 zijn de verschillende fases van moraliteit opgenomen. Een moraliteitsscore van 49,33 komt overeen met fase 2: uitwisselend en instrumenteel (Hornsveld, 2012). Volgens de theorie van Hornsveld (2012) hebben personen in deze fase een onrijp niveau van moraliteit. Moreel begrip ontstaat in deze fase uit interactie met anderen. Moreel denken heeft in dit stadium voornamelijk extrinsieke motieven. Een voorbeeld dat Gibbs et al. geven is: “Ik steel niet van jou, omdat jij mij ook niet besteelt” (1992). Het voorbeeld dat Gibbs noemt, lijkt in dit geval tegenstrijdig: illegale downloaders stelen juist wel, terwijl de makers van de content die illegaal wordt gedownload niet stelen van de illegale downloaders. Deze paradox kan worden uitgelegd aan de hand van het onderzoek van Flores en James (2013), besproken in het theoretisch kader. Zij stellen namelijk dat bij morele dilemma’s die online worden tegengekomen, het individualistisch denken van een jongvolwassene domineert, omdat het internet het gevoel van anonimiteit versterkt. Wanneer deze stelling van Flores en James wordt doorgetrokken naar dit onderzoek, kan gesteld worden dat, omdat illegaal downloaden online plaatsvindt, jongeren zich anoniemer voelen en daardoor eerder geneigd zijn om illegaal te gaan downloaden ongeacht of de auteursbelanghebbende steelt van de illegale downloader. Daarnaast deed Gibbs et al. (1992) de stelling “Ik steel niet van jou, omdat jij mij ook niet besteelt” in 1992 en in die tijd deed Gibbs voornamelijk offline onderzoek.

De gemiddelde moraliteitsscore van niet-illegale downloaders is 72,87. Dit komt overeen met fase 3: wederzijds en prosociaal. Een persoon kan zich in dit stadium inleven in andere perspectieven en interpersoonlijke relaties krijgen een intrinsieke waarde. Zo besteelt iemand in dit stadium een vriend niet, omdat hij zich inleeft in de gevolgen die zijn acties hebben voor zijn vriend. Empathie krijgt hier een duidelijke rol en moreel besef wordt in dit stadium door zowel extrinsieke als intrinsieke waarden gestuurd (Gibbs et al., 1992). Volgens de theorie van Hornsveld (2012) hebben personen in deze fase een rijp niveau van moraliteit. Beide groepen verschillen dus niet alleen van fases, maar de groep illegale downloaders zijn, gemiddeld genomen, moreel onrijp, terwijl de groep niet-illegale downloaders moreel rijp zijn. De theorie van Hornsveld (2012) stelt dat mensen vanaf hun achttiende levensjaar een rijp niveau van moraliteit behoren te halen. De conclusie dat illegale downloaders een onrijp niveau van moraliteit hebben, strookt dus niet met de stelling van

Hornsveld (2012). In de onderzoeken van Hornsveld (2012; et al., 2009; z.j.) zijn de onderzochte delinquenten veroordeeld voor zware straffeiten (tbs-patiënten). De onderzochte patiënten bleken ook een onrijp niveau van moraliteit te hebben. Echter, zoals in het theoretisch kader is besproken (in Arbuthnot, et al, 1987), is de ernst van het vergrijp een belangrijke factor van moraliteit. Het is daarom niet verantwoord om illegale downloaders op hetzelfde niveau te zetten – en te vergelijken met – tbs-patiënten.

Wel kan worden gekeken naar de conclusies die door Wang en McClung (2012) zijn getrokken. Zij stellen dat dat dat wanneer jongvolwassene hun delict niet als een kwestie van moraliteit beschouwen, zij geen lager moreel besef hebben. In dit onderzoek is het feit of respondenten hun delict als een kwestie van moraliteit beschouwen niet meegenomen. Toch lijken de resultaten van dit onderzoek tegenstrijdig met de conclusie van Wang en McClung. Het verschil tussen de moraliteitsscore van illegale downloaders en niet-illegale downloaders is zo groot – zowel cijfermatig, als in termen van rijp en onrijp – dat het *lijkt* dat, zelfs als illegale downloaders illegaal downloaden niet als een kwestie van moraliteit beschouwen, zij moreel onrijper zijn. De nadruk ligt hier op *lijkt*, omdat de resultaten van dit onderzoek deze stelling niet rechtvaardigt, aangezien de respondenten niet gevraagd is of zij illegaal downloaden als een kwestie van moraliteit beschouwen. Daarom kan niet worden uitgesloten dat de respondenten in dit onderzoek illegaal downloaden juist wel als een kwestie van moraliteit beschouwen en daarom een lagere morelerijpheidsscore hebben (ze nemen dan immers geen afstand van hun delict). Een andere verklaring waarom de conclusies van dit onderzoek niet overeenkomen met de conclusie van Wang en McClung (2012) is sociaal wenselijk gedrag. Illegaal downloaden is illegaal, waardoor de kans aanwezig is dat respondenten niet toegeven dat zij illegaal downloaden, het is immers sociaal wenselijker om dit niet te doen. Omdat er in dit onderzoek gebruik gemaakt is van een vragenlijst, is het daarnaast voor een respondent makkelijker om sociaal wenselijke antwoorden te geven.

## 5.2 Aanbevelingen

In het theoretisch kader zijn verschillende onderzoeken behandeld waarin is geconcludeerd dat een delinquenten over het algemeen een lagere moraliteitsscore hebben dan niet-delinquenten. Deze onderzoeken hebben echter de morele rijpheid van delinquenten onderzocht die veroordeeld zijn voor zwaardere straffeiten. De aanbevelingen van deze onderzoeken hebben vooral adviezen gegeven aan psychologen en hoe zij met deze mensen moeten omgaan. Het onderzoek van Xu et al. (2013) naar het overtreden van verkeersregels door Chinezen en hun intentie om het weer te doen, heeft meer betrekking op het huidige onderzoek. Xu et al. heeft aan de plaatselijke autoriteiten geadviseerd dat de autoriteiten niet alleen de verkeersovertreders moeten beboeten, maar een campagne moeten starten waarin duidelijk wordt dat het overtreden van de verkeersregels niet alleen in tegenstrijd is met de wet, maar ook moreel verkeerd is. Xi et al. hebben in hun onderzoek niet aangegeven wat de gemiddelde morelerijpheidsscore van de verkeersovertreder was, maar uit hun advies kan worden afgeleid dat de morelerijpheidsscore van de verkeersovertreder in fase 3 valt van de theorie van Hornsveld (2012). Zij adviseren namelijk aan de autoriteiten dat zij verkeersovertreders eraan moeten herinneren dat het volgen van verkeersregels normaal (pro)sociaal gedrag is. Wanneer wordt gekeken naar de stadiumtheorie van Hornsveld (2012), afgebeeld in Tabel 1, komt het advies van Xi et al. overeen met fase 3 van de stadiumtheorie.

In dit onderzoek is gebleken dat illegale downloaders een gemiddelde morelerijheidsscore hebben van 49,33 en dat dit overeenkomt met fase 2 van de stadiumtheorie van Hornsveld (2012). Het moraliteitsbesef van personen in deze fase wordt aangestuurd door het 'ik-denken' (Hornsveld, 2012). Daarnaast zijn pragmatische behoeften, eigen voorkeuren en eigenbelang belangrijke componenten in deze fase. Illegale downloaders zullen dus niet stoppen met illegaal downloaden omdat het moreel verkeerd is, maar zullen gemotiveerd moeten worden om te stoppen. Dit kan door de dreiging van straf of juist door te belonen iets niet te doen. Uit Hoofdstuk 1 van dit onderzoek is gebleken dat de dreiging van een geldboete niet genoeg is om een illegale downloaders te stoppen. Tenzij straffen ook daadwerkelijk worden opgelegd, zal het pragmatische karakter van een illegale downloader doen zegevieren en zullen zij doorgaan met illegaal downloaden. Wanneer de voordelen van niet-illegaal downloaden zwaarder zullen wegen dan de nadelen van illegaal downloaden, zullen illegale downloaders stoppen met illegaal downloaden. Er moet dus een campagne worden opgestart waarbij de voordelen van legaal downloaden en de nadelen van illegaal downloaden worden benadrukt aan illegale downloaders. Voorbeelden van de voordelen van legaal downloaden zijn de toenemende toegankelijkheid en de afnemende kosten van legaal downloaden. Het nadeel van illegaal downloaden is de kans op een boete. Echter, de campagne kan pas effectief worden toegepast, als ook daadwerkelijk boetes worden opgelegd.

Omdat het 'ik-denken' overheerst bij personen in fase 2 van de stadiumtheorie van Hornsveld (2012), moet de campagne niet de nadelen die de rechthebbenden ondervinden benadrukken, want dit wordt als niet-relevant beschouwd door deze personen.

### 5.3 Discussie en aanbevelingen vervolgonderzoeken

Er is gebruik gemaakt van een aselechte steekproef. Daarnaast is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid uitgerekend en is de validiteit van het onderzoek besproken en in orde bevonden. Daarom kan gesteld worden dat er een valide en betrouwbaar onderzoek is uitgevoerd (Field, 2013). De resultaten van het onderzoek kunnen dan ook geëxtrapoleerd worden en dus kan er gesteld worden dat, over het algemeen, illegale downloaders een lagere moraliteitsscore hebben dan niet-illegale downloaders.

Alhoewel de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek gewaarborgd zijn, zijn in Paragraaf 3.2.5 invloedrijke waarnemingen bestudeerd met behulp van de gestudentiseerde en genormaliseerde residuen. De dataset bleek te veel gestudentiseerde residuen met een te hoge waarde te bevatten. De achterliggende reden kon niet worden gevonden. Echter, de gevolgen hiervan moeten worden meegenomen wanneer wordt gekeken naar de betrouwbaarheid van het onderzoek en de gebruikte analyse. Te veel outliers, oftewel invloedrijke cases, hebben als gevolg dat een te hoge invloed wordt uitgevoerd op de afhankelijke variabele (Mortelmans, 2010). Hier betekent dit dus dat de uitkomst van de analyse niet volledig betrouwbaar is en dus meer als een waarschijnlijkheid moet worden beschouwd, dan als een zekerheid.

Om in vervolgonderzoeken het bovengenoemde probleem te voorkomen, moet worden gekeken of een ander model betere en betrouwbaardere resultaten oplevert. In dit onderzoek is, mede door tijdgebrek, gekozen voor kwantitatief onderzoek doormiddel van een enquête (de SRM-AV). Wanneer gebruik wordt gemaakt van een enquête kan de beoordelaar geen gebruikmaken van vervolgvragen en kunnen de achterliggende redenen van

de 'outliers' moeilijker worden vastgesteld. In het literatuurverslag is het Moral Judgement Interview van Kohlberg besproken. De methode van Kohlberg (1969) omvat een interview, waardoor vervolgvragen mogelijk zijn en de achterliggende redenen van de outliers beter zijn op te sporen (Field, 2013). Daarnaast is in Paragraaf 5.1 aangegeven dat de conclusies van dit onderzoek tegenstrijdig zijn met de conclusie van Wang en McClung (2012) en dat dit mogelijk een gevolg is van sociaal wenselijk gedrag van de respondenten van dit onderzoek. Door in vervolgonderzoeken gebruik te maken van een interview kan sociaal wenselijk gedrag van respondenten makkelijker tegen worden gegaan. Een aanbeveling is daarom ook om in vervolgonderzoeken gebruik te maken van kwalitatief onderzoek en de MJJ van Kohlberg te gebruiken.

Alhoewel is vastgesteld dat het huidige onderzoek teveel invloedrijke waarnemingen bevat en daarom aan betrouwbaarheid heeft verloren, rechtvaardigt dit onderzoek het uitvoeren van vervolgonderzoeken. Dit onderzoek indiceert namelijk dat er een verschil is tussen niet-illegale downloaders en illegale downloaders. In de vervolgonderzoeken moet daarom gebruik worden gemaakt van kwalitatief onderzoek, zodat de resultaten en conclusies met zekerheid kunnen worden vastgesteld.

Daarnaast is in Paragraaf 5.2 de aanbeveling gedaan om een campagne op te starten waarin de nadelen van illegaal downloaden en de voordelen van legaal downloaden worden benadrukt. In deze paragraaf zijn enkele voorbeelden gegeven, zoals de afnemende kosten van legaal downloaden. Echter, de focus van dit onderzoek ligt niet bij het onderzoeken van de voor- en nadelen van illegaal en legaal downloaden. Deze voorbeelden moeten dus niet anders worden opgevat dan voorbeelden. Een apart onderzoek moet worden gedaan naar wat illegale downloaders beschouwen als voor- en nadelen van (il)legaal downloaden.



## Referenties

- Arbuthnot, J., Gordon, D. A., & Jurkovic, G. (1987). Personality and delinquency. In H. D. Quay (Red.), *Handbook of juvenile delinquency* (pp. 139-183). New York, NY: John Wiley.
- Bennett, D. A. (2001). How can I deal with missing data in my study? *Australian and New Zealand journal of public health*, 25(5), 464-469.
- Canton, W. J., Van der Veer, T. S., Van Panhuis, P. J. A., Verheul, R., & Van Den Brink, W. (2004). De voorspellende waarde van risicotaxatie bij de rapportage pro Justitia. Onderzoek naar de hkt-30 en de klinische inschatting. *Tijdschrift voor psychiatrie*, 46(8), 525-535.
- Carlo, G., Eisenberg, N., & Knight, G.P. (1992). An objective measure of adolescents' prosocial moral reasoning. *Journal of research on adolescence*, 2(4), 331-349.
- Cenite, M., Wang, M. W., Peiwen, C., & Chan, G. S. (2009). More than just free content: Motivations of peer-to-peer file sharers. *Journal of Communication Inquiry*, 33(3), 206-221.
- Chang, M., & Woo, H. (2010). A comparative study between Korean and Chinese college students on behavioral intention of the illegal contents download. *Korean Journal Journalism Communication Study*, 54(3), 54-76.
- Cronan, T. P., & Al-Rafee, S. (2008). Factors that influence the intention to pirate software and media. *Journal of business ethics*, 78(4), 527-545.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Flores, A., & James, C. (2013). Morality and ethics behind the screen: Young people's perspectives on digital life. *New Media & Society*, 15(6), 834-852.
- Gibbs, J. C. (2003). *Moral Development and Reality: Beyond the Theories of Kohlberg, Hoffman, and Haidt*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Gibbs, J. C., Basinger, K. S., & Fuller, D. (1992). *Moral maturity: Measuring the development of sociomoral reflection*. Londen, Verenigd Koninkrijk: Routledge.
- Gibbs, J. C. (1991). Sociomoral developmental delay and cognitive distortion: implications for the treatment of antisocial youth. In W. Kurtiness & J. Gewirtz (Reds.), *Handbook of moral behavior and development* (Vol. 3) (pp. 95-110). Lawrence Erlbaum, NJ: Erlbaum.
- Hofmans, T. (2019, 24 december). Dutch Filmworks stapt naar Hoge Raad in zaak om gegevens illegale downloaders. Geraadpleegd op 14 april 2020, van <https://tweakers.net/nieuws/161526/dutch-filmworks-stapt-naar-hoge-raad-in-zaak-om-gegevens-illegale-downloaders.html>
- Hofstede, G. J., Minkov, M., & Hofstede, G. (2016). *Allemaal andersdenkenden: omgaan met cultuurverschillen*. Amsterdam, Nederland: Business Contact.
- Hofstede-Insight. (2017a, 22 augustus). Netherlands. Geraadpleegd op 20 april 2020, van <https://www.hofstede-insights.com/country/the-netherlands/>
- Hofstede-Insight. (2017b, 11 december). United States. Geraadpleegd op 20 april 2020, van <https://www.hofstede-insights.com/country/the-usa>

- Hornsveld, R. H. J. (2012). *Agressiehanteringstherapie voor gewelddadige poliklinische patiënten*. Rijswijk, Nederland: Challenger.
- Hornsveld, R. H. J. (z.d.). *Scoring van de Aangepaste Versie van het Sociomorele Reflectie Meetinstrument*. Geraadpleegd van <https://www.agressiehanteringstherapie.nl/userfiles/file/Meetinstrumenten/Scoren%20van%20SRM-AV.pdf>
- Hornsveld, R. H. J., Vermeulen, L., & Veldhuizen, G. van (2009). De ontwikkeling van de Aangepaste Versie van het Sociomorele Reflectie Meetinstrument (SRM-AV). *Gedragstherapie*, 42, 109-128
- Hornsveld, R. H., Kraaimaat, F. W., & Zwets, A. J. (2012). The adapted version of the sociomoral reflection measure (SRM-AV) in Dutch forensic psychiatric patients. *International Journal of Forensic Mental Health*, 11(3), 218-226.
- Kohlberg, L. (1969). *Stages in the development of moral thought and action*. New York, NY: Holt, Rinehart and Winston.
- Kohlberg, L., & Freundlich, D. (1973). *Moral judgment in youthful offenders* (Unpublished manuscript). Los Angeles, University of Southern California.
- Nagelkerke, N. J. (1991). A note on a general definition of the coefficient of determination. *Biometrika*, 78(3), 691-692.
- Moraliteit. (2020). In *Dikke van Dale online woordenboek* (11e ed.). Geraadpleegd van <https://www.vandale.nl/zoeken/zoeken.do>
- Mortelmans, D. (2010). *Logistische regressie*. Leuven, België: Acco.
- Palmer, E. J. (2003). *Offending Behaviour Moral Reasoning, Criminal conducts and the Rehabilitation of offenders*. Devon, Verenigd Koninkrijk: Willan.
- Peitz, M., & Waelbroeck, P. (2006). Piracy of digital products: A critical review of the theoretical literature. *Information Economics and Policy*, 18(4), 449-476.
- Petronio, R. J. (1980). The moral maturity of repeater delinquents. *Youth & Society*, 12(1), 51-59.
- Raaijmakers, Q., Engels, R., & Van Hoof, A. (2005). Delinquency and moral reasoning in adolescence and young adulthood. *International Journal of Behavioral Development*, 29(3), 247-258.
- Schafer, J. L. (1999). Multiple imputation: A primer. *Statistical methods in medical research*, 8(1), 3-15.
- Schellevis, J. (2017, 25 augustus). Illegaal een filmpje gedownload? Dat wordt betalen! Geraadpleegd op 15 april 2020, van <https://nos.nl/artikel/2189737-illegaal-een-filmpje-gedownload-dat-wordt-betalen.html>
- Schop, G. (2019, 7 mei). Vijf cultuurdimensies volgens Hofstede. Geraadpleegd op 20 april 2020, van <https://managementmodellensite.nl/vijf-cultuurdimensies-volgens-hofstede/#.Xp2czW5uKpo>
- Stams, G. J., Brugman, D., Deković, M., Van Rosmalen, L., Van Der Laan, P., & Gibbs, J. C. (2006). The moral judgment of juvenile delinquents: A meta-analysis. *Journal of abnormal child psychology*, 34(5), 692-708.
- Stevenson, S. F., Hall, G., & Innes, J. M. (2003). Sociomoral reasoning and criminal sentiments in Australian men and women violent offenders and non-offenders. *International Journal of Forensic Psychology*, 1, 111-119.
- Sweijen, A. (2015). *Een onderzoek naar het effect van een cursus zelfverdediging op de morele ontwikkeling van adolescenten met ADHD* (masterscriptie). Geraadpleegd van <http://arno.uva.nl/cgi/arno/show.cgi?fid=609343>

- Telecompaper. (2020, 28 februari). 23 procent Nederlanders doet nog aan gratis downloaden. Geraadpleegd op 9 april 2020, van <https://www.telecompaper.com/nieuws/23-procent-nederlanders-doet-nog-aan-gratis-downloaden--1328432>
- Van Vugt, E., Stams, G., Dekovic, M., Brugman, D., Rutten, E., & Hendriks, J. (2008). Moral development of solo juvenile sex offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 14(2), 99-109.
- Vermeulen, L. (2007). *Moreel redeneren en de ontwikkeling van een nieuwe vragenlijst: De sociomorele reflectie vragenlijstaangepaste versie* (Masterscriptie). Geraadpleegd van <https://thesis.eur.nl/pub/4105>
- Xu, Y., Li, Y., & Zhang, F. (2013). Pedestrians' intention to jaywalk: Automatic or planned? A study based on a dual-process model in China. *Accident Analysis & Prevention*, 50, 811-819.
- Wang, X., & McClung, S. R. (2011). Toward a detailed understanding of illegal digital downloading intentions: An extended theory of planned behavior approach. *New Media & Society*, 13(4), 663-677.
- Wang, X., & McClung, S. R. (2012). The immorality of illegal downloading: The role of anticipated guilt and general emotions. *Computers in Human Behavior*, 28(1), 153-159.



## Bijlagen

Bijlage 1: De vijf cultuurdimensies van Hofstede; een vergelijking tussen Nederland en de Verenigde Staten.

Bijlage 2: SRM-AV-vragenlijst

Bijlage 3: Assumpties logistische regressie

## Het moreel besef achter Illegaal downloaden

Bijlage 1: De vijf cultuurdimensies van Hofstede; een vergelijking tussen Nederland en de Verenigde Staten.

Land	Nederland	Verenigde Staten
Cultuurdimensie		
<p>Kleine machtsafstand vs. grote machtsafstand</p> <p>Kleine machtsafstand</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Weinig toezichthoudend personeel</li> <li>• Decentralisatie is populair</li> <li>• Pragmatische verhoudingen tussen superieuren en ondergeschikten</li> <li>• Privileges en statussymbolen zijn ongewenst</li> </ul> <p>Grote machtsafstand</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Meer toezichthoudend personeel</li> <li>• Centralisatie is populair</li> <li>• Emotionele verhoudingen tussen superieuren en ondergeschikten</li> <li>• Privileges en statussymbolen zijn normaal en populair</li> </ul>	<p>Volgens Hofstede-Insights (2017a), een commercieel bedrijf gespecialiseerd in het combineren van academic research en business application, scoort Nederland laag op deze dimensie (36). Dit betekent dat er een kleine machtsafstand heerst in Nederland. Dit betekent dat decentralisatie populair is, privileges en statussymbolen niet standaard zijn en dat er pragmatische verhoudingen zijn tussen superieuren en ondergeschikten (Schop, 2019).</p>	<p>Volgens Hofstede-insights (2017b) scoort de VS ook laag op deze dimensie (40/100 punten). Dit betekent dat er in de VS ook een kleine machtsafstand heerst. De kleine machtsafstand in de VS wordt gekenmerkt door een hoge mate van decentralisatie, pragmatische verhoudingen tussen superieuren en ondergeschikten en weinig toezichthouden personeel (Schop, 2019).</p>
<p>Individualistisch vs. Collectivistisch</p> <p>Collectivisme</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De harmonie moet altijd bewaard worden, geen directe confrontatie</li> <li>• Een misstap leidt tot schaamte voor jezelf en je groep of team</li> <li>• Op persoonlijkheidstesten scoren mensen introvert</li> </ul>	<p>Volgens Hofstede-Insight (2017a) is Nederland, met de zeer hoge score van 80, een individualistische samenleving. Dit betekent dat er een grote voorkeur is voor een maatschappij waarin van individuen wordt</p>	<p>De VS scoort volgens het model van Hofstede-Insight (2017b) 91 punten en is daarmee een heel individualistisch land. Dit wordt gekenmerkt door het feit dat er binnen Amerikaanse organisaties voor het gemak een hiërarchie wordt gecreëerd, superieuren</p>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• Droefheid tonen wordt aangemoedigd, blijdschap tonen niet</li> <li>• Het sociaal netwerk is een belangrijkste informatiebron</li> <li>• Persoonlijke relaties gaan vóór de taak</li> <li>• Gelijkheid is een collectivistisch ideaal</li> </ul> <p>Individualisme</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Een eerlijk mens zegt wat hij denkt</li> <li>• Relaties kies jezelf en moeten bijgehouden worden</li> <li>• Middelen bezit jezelf</li> <li>• Een misstap leidt tot schuldgevoel en verlies van zelfrespect</li> <li>• Op persoonlijkheidstests scoren mensen extrovert</li> <li>• Blijdschap tonen wordt aangemoedigd,</li> </ul>	<p>verwacht dat ze alleen voor zichzelf en hun naaste familie zorgen (Schop, 2019).</p>	<p>toegankelijk zijn en managers vertrouwen voor hun expertise op individuele medewerkers en teams.</p>
<p>Masculien vs. Feminien</p> <p>Masculien</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Uitdaging, salaris, erkenning en promotie belangrijk</li> <li>• Mannen moeten assertief, ambitieus en hard zijn</li> <li>• Vrouwen moeten zacht zijn en gericht op relaties</li> <li>• Ego's worden opgeblazen</li> <li>• Keuzes op basis van carrière mogelijkheden</li> <li>• Leven om te werken</li> <li>• Groter deel van vrouwen in werkende beroepen</li> </ul> <p>Feminien</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Relaties en levenskwaliteit belangrijk</li> </ul>	<p>Nederland scoort op deze dimensie 14 punten (Hofstede-Insight, 2017a). Dit betekent dat Nederland een feministische maatschappij heeft. In feministische landen is het belangrijk om de balans tussen leven en werk. Een effectieve manager ondersteunt daarnaast zijn/haar mensen en besluitvorming wordt bereikt door betrokkenheid</p>	<p>De VS scoort op deze dimensie, volgens Hofstede-Insight (2017b) 62 punten. Dit betekent dat de VS een masculiene samenleving erop nahoudt. Dit wordt gekenmerkt doordat uitdaging, salaris, erkenning en promotie erg belangrijk zijn, meer mannen dan vrouwen in werkende beroepen, men leeft om te werken en mannen ambitieus, assertief en hard zijn (Schop, 2019). In de VS is de 'American Dream' een belangrijk begrip. Dit begrip wordt gekenmerkt door de masculiniteit ervan.</p>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vrouwen en mannen moeten bescheiden zijn</li> <li>• Ego's worden verstoppt</li> <li>• Werken om te leven</li> <li>• Groter deel van vrouwen in hogere beroepen</li> </ul>	(Hofstede-insight, 2017a).	Zo wordt er in de VS het gedachtegoed erop nagehouden dat wanneer men hard werkt, alles bereikt kan worden.
<p>Lage onzekerheidsvermijding vs. hoge onzekerheidsvermijding</p> <p>Zwakke onzekerheidsvermijding</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Weinig stress, weinig angst</li> <li>• In persoonlijkheidstest hoge score 'vriendelijkheid'</li> <li>• Zwakke superego's</li> <li>• Wat anders is, is interessant</li> <li>• Mensen voelen zich gelukkiger</li> <li>• Minder zorgen over gezondheid en geld</li> <li>• Riskante investeringen</li> <li>• Er moeten niet meer regels zijn dan strikt noodzakelijk</li> </ul> <p>Hoge onzekerheidsvermijding</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Veel stress, veel angst</li> <li>• In persoonlijkheidstest hoge score op 'neuroticisme'</li> <li>• Sterke superego's</li> <li>• Wat anders is, is gevaarlijk</li> <li>• Mensen voelen zich minder gelukkig</li> <li>• Meer zorgen over gezondheid en geld</li> <li>• Conservatieve investeringen</li> <li>• Emotionele behoefte aan regels, zelfs als die onuitvoerbaar zijn</li> <li>• Behoefte aan precisie en formalisering</li> <li>• Minder goed in uitvinden, beter in toepassen</li> </ul>	Nederland scoort 53 op deze dimensie en heeft daarom een lichte voorkeur om onzekerheid te vermijden (Hofstede-insight, 2017a).	De VS scoort onder het gemiddelde, met een lage score van 46, op de dimensie Onzekerheidsvermijding (Hofstede-Insight, 2017b). Er is een redelijke mate van acceptatie voor nieuwe ideeën, innovatieve producten en de bereidheid om iets nieuws of anders te proberen, of het nu gaat om technologie, zakelijke praktijken of voedsel (Hofstede-Insight, 2017b).



<p>Kortetermijngerichtheid vs. langetermijngerichtheid</p> <p>Kortetermijngerichtheid</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Nastreven van deugden gericht op het verleden en op het heden</li><li>• Respect voor traditie</li><li>• Het voorkomen van gezichtsverlies</li><li>• Het voldoen aan sociale verplichtingen</li></ul> <p>Langetermijngerichtheid</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Het streven van beloning in de toekomst</li><li>• Vasthoudendheid</li><li>• Spaarzaamheid</li></ul>	<p>Nederland scoort op deze dimensie een hoge score van 67, wat betekent dat het een pragmatisch karakter heeft (Hofstede-Insight, 2017a). In samenlevingen met een pragmatische oriëntatie geloven mensen dat de waarheid sterk afhangt van de situatie, context en tijd.</p>	<p>De VS scoort, met 26 punten, ver onder het gemiddelde op deze dimensie (Hofstede-Insight, 2017b). Dit betekent dat de VS wordt gekenmerkt door een onpragmatische maatschappij, er wordt gestreefd naar snelle resultaten op de werkplaats en er respect is voor traditie (zo is de VS één van de weinige landen waar sinds de 21<sup>ste</sup> eeuw mensen juist vaker naar de kerk gaan (Hofstede-insight, 2017b).</p>
---	--	---

Bijlage 2: SRM-AV-vragenlijst

1. Hoe belangrijk is het dat je beloften aan je vrienden nakomt?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

2. Wat vind je van het nakomen van beloften aan mensen in het algemeen? Hoe belangrijk is het dat mensen beloften nakomen aan iemand die ze nauwelijks kennen?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

3. Wat vind je van het nakomen van een belofte aan kinderen? Hoe belangrijk is het dat ouders beloften aan hun kinderen nakomen?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

4. Hoe belangrijk is het dat mensen in het algemeen eerlijk zijn?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

5. Hoe belangrijk is dat kinderen hun ouder(s) soms helpen?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

6. Hoe belangrijk is het dat iemand blijft leven, zelfs als die persoon dat zelf niet wil?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

7. Hoe belangrijk is het dat mensen niet stelen?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

8. Hoe belangrijk is het dat men de wet gehoorzaamt?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

9. Hoe belangrijk is het dat rechters mensen die de wet overtreden een straf opleggen?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

10. Hoe belangrijk vind je het dat anderen je met respect behandelen?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

11. Stel dat twee kinderen een ander kind pesten. Hoe belangrijk is het ervoor te zorgen dat die kinderen leren respect voor elkaar te hebben?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

12. Hoe belangrijk vind je het dat anderen niet over je roddelen?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

13. Hoe belangrijk is het dat mensen hun mening op een directe manier geven?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

14. Stel dat iemand met een handicap de straat niet over durft te steken. Hoe belangrijk is het die persoon met oversteken te helpen?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

15. Hoe belangrijk is het mensen met een lichamelijke handicap te helpen als dat nodig is?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

16. Stel dat je vriend zijn vriendin in het bijzijn van anderen uitscheldt voor 'kutwijf'. Hoe belangrijk is het dat die anderen hem daarop aanspreken?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

17. Stel dat twee mannen een andere man mishandelen terwijl omstanders toekijken. Hoe belangrijk is het dat de omstanders die twee mannen aanspreken op hun gedrag?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

18. Stel: je merkt dat een vriend van je in harddrugs dealt. Hoe belangrijk is het dat dealen verboden is?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

19. Stel: twee lesbische vrouwen zoenen elkaar op straat. Hoe belangrijk is het dat lesbische vrouwen niet gediscrimineerd worden?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

20. Stel dat een kind dagelijks geconfronteerd wordt met ruziemakende ouders. Hoe belangrijk is het dat ouders rekening met hun kinderen houden door hen niet bij die ruzies te betrekken?

Kruis aan: erg onbelangrijk   onbelangrijk   neutraal   belangrijk   erg belangrijk

Waarom is het erg onbelangrijk / onbelangrijk / neutraal / belangrijk / erg belangrijk (wat je hebt aangekruist)?

*Noot. Overgenomen van: "Een onderzoek naar het effect van een cursus zelfverdediging op de morele ontwikkeling van adolescenten met ADHD" (Masterscriptie), door Sweijen, A., 2015. Geraadpleegd van: <http://arno.uva.nl/cgi/arno/show.cgi?fid=609343>*

Bijlage 3: Assumpties logistische regressie

**Tabel 1.1 a Studentized Residuals kleiner dan 1,96**

		Studentized residuals <1.96			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Groter dan 1,96	4	2,8	2,8	2,8
	Kleiner dan 1,96	137	97,2	97,2	100,0
	Total	141	100,0	100,0	

**Tabel 1.1 b Studentized Residuals kleiner dan 2,58**

		Studentized residuals <2.58			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kleiner dan 2,58	141	100,0	100,0	100,0

**Tabel 1.2 a Normalized Residuals kleiner dan 1,96**

		Normalized residuals <1.96			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Groter dan 1,96	10	7,1	7,1	7,1
	Kleiner dan 1,96	131	92,9	92,9	100,0
	Total	141	100,0	100,0	

**Tabel 1.2 b Normalized Residuals kleiner dan 2,58**

		Normalized residuals <2.58			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Groter dan 2,58	3	2,1	2,1	2,1
	Kleiner dan 2,58	138	97,9	97,9	100,0
	Total	141	100,0	100,0	

*Tabel 1.3 a Deviance kleiner dan 1,96*

Deviance <1.96					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Groter dan 1,96	4	2,8	2,8	2,8
	Kleiner dan 1,96	137	97,2	97,2	100,0
	Total	141	100,0	100,0	

*Tabel 1.3 b Deviance kleiner dan 2,58*

Deviance <2.58					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kleiner dan 2,58	141	100,0	100,0	100,0

*Tabel 1.4 Leverage waarden*

Statistics		
Leverage value		
N	Valid	141
	Missing	0
Minimum		,00692
Maximum		,08198

*Tabel 1.5 DF Beta's voor constante- en voorspellende variabele*

		DFBETA for Moraliteitsscore	DFBETA for constant
N	Valid	141	141
	Missing	0	0
Minimum		-,00117	-,18689
Maximum		,00265	,08640

*Tabel 1.6* *Cook's Distance minimale en maximale waarde*

N	Valid	141
	Missing	0
Minimum		,00050
Maximum		,09304